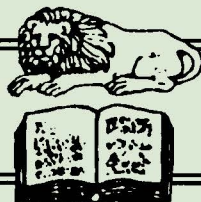

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

44. szám

Aratás, 2001

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat
Budapest, 2001

Tartalomjegyzék

...a folyók mentén... (V.É. felvétele)	címlap
Ajánlás	1
Csendes percek	2
Babilon folyói mentén (Thorday Attila)	3
Jézus, a nevelő (Tajdina József)	11
<i>Élő Ige Bibliaiskola, 34. óra (Vágvölgyi Éva)</i>	27
Hogyan találnak magukra gyermekek a zsolnárokban? (Ingo Baldermann)	35
Folyóiratok szemléje ((Székely István)	39
Olvasóink kérdezik (Cziglányi Zsolt)	42
Társulatunk életéből,	45
Bibliaapostolképző szeminárium a Vajdaságban	46
Könyvajánlatunk	borító

J e r o m o s f ü z e t e k
az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

A szerkesztőbizottság tagjai:

Székely István, Tarjányi Béla, Thorday Attila, Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Fotó: Gelley Anna, grafikák: Vágvölgyi Éva

Nyomda: Royal Press Hungary

Ajánlás

Az Egyház egyetemes küldetése Krisztus parancsából fakad, és a századok folyamán Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek misztériumának és a Fiú megtestesülése – mint az egész emberiség számára üdvözítő esemény – misztériumának hirdetésével teljesül...

Ezért a Redemptoris missio enciklika megismétli, hogy az Egyház feladata úgy hirdetni az Evangéliumot, mint az igazság teljességét: „Isten kinyilatkoztatásának Igéje által végérvényesen, teljességében föltárta önmagát, közölte az emberi nemmel, hogy kicsoda Ő. Istennek ez a biztos és végérvényes önkinyilatkoztatása adja az Egyház missziós természetének legmélyebb indokát: nem mondhat le arról, hogy hirdesse az evangéliumot, az igazság teljességét, amelyet Isten önmagáról közölt velünk”.

A Hittani Kongregáció „Dominus Iesus”
nyilatkozatából (2000. aug. 6.)

Csendes percek

Kedvenc újszövetségi történetem az emmauszi útról szóló. Valahányszor hallom, örömmre derülök. Életünk tele lehet nehézségekkel, amelyek letörnek, sőt megölik reményünket. De velünk tart Jézus (csak nem ismerjük fel), hogy újból élénk tárja örömhírének – a megbocsátás és a remény hírének – igazságát. Szavai hozzá vonzanak, míg végül felfedi magát előttünk. (Christine Winski)

Öregkor

*Az idő lassan kifordítja arcodat:
Amit beléd írtak az évek, a tettek, a vágyak,
Mindenki számára láthatóvá válnak.
Így lesznek az elsőkből utolsók,
Az utolsókból elsők.
Mert aki mások szolgálatában,
Szeretetben töltötte az életét,
Azt ráncai megszépítik,
Még csúnyasága is vonzóvá lesz.
De akinek önzésben,
Saját örömének hajszolásában
Vagy irigységben és rosszindulatban
Telt az élete,
A fiatalság külső varázsát veszítve
Megcsúnyul, arca riasztóvá válik.
A külső mázt, akár szép, akár csúnya,
Lehántja az idő,
S marad a mögötte megbújó valóság.*

Havva

Thorday Attila

Babilon folyói mentén

Izrael vezető rétegének fogságba hurcolása a választott nép életében soha nem látott válságot okozott, különösen vallási tekintetben. Isten ajándékozta Kánaán földjét elődeiknek, ezért az ő földadata a béke és biztonság megőrzése, a Város és a Templom, az ő Szentélyének védelme. Tény azonban, hogy Izrael soha nem volt maradéktalanul hűséges a mindent neki ajándékozó Istenhez, és így nem csodálkozhatunk a népet sújtó szerencsétlenségeken. Ez önmagában még nem jelentett komoly problémát a hívők szemében, hiszen a próféták nemzedékek óta hasonló dolgokról jövendöltek. De mit jelentsen a nemzet, a társadalom és a kulturális központok szinte teljes pusztulása? Két lehetséges válasz adódik; egyik riasztóbb, mint a másik: Isten ígéretei ellenére (1) vagy elhagyta őket, (2) vagy az asszír és babiloni istenségek hatalmával szemben Jahve képtelen teljesíteni ígését. Jelentse ez azt, hogy az izraeliták szeme nyíljék föl a valóságra, mert okosabb ha a szomorú tények előtt meghajolva hozzászoknak az új helyzethez és az asszimiláció útját választják?

A korábbiakban azt is láthattuk, hogy Jeremiás élete és működése már csírájában hordozza a kérdésre adandó választ: Isten nem hagy el benneteket – mondja a próféta. Nem is gyenge ahhoz, hogy megvédjen titeket. Ti löktétek el őt magatoktól, mert képtelenek voltatok Vele együttműködni. Így nem marad más lehetősége, elkísér benneteket a fogságba, hogy veletek maradhasson. Amikor a száműzetés próbatétele átforrósítja megkeményedett szíveteket, talán képesek lesztek fölfogni a hűtlenségetek miatt Istennek okozott fájdalmat és ezzel a fölismeréssel új kezdet lehetősége nyílik meg számotokra. Ha lennének is köztetek olyanok, akik vétlennek tartják magukat, azok se utasítsák vissza a szenvedést, mert ily módon az ártatlan, népe sorsát fölvállaló Isten élő jeleivé lesznek honfitársaik között.

Magától értetődően a népnek csak parányi töredéke volt képes megérteni a maga mélységében azt, amit Isten megmutatni szándékozott szolgájának, Jeremiásnak életével. Kétségtelen, maga a próféta

sem volt mindennek teljes tudatában. A válasz keresése és a megértés folyamata így tovább folytatódott. A Jeremiást követő nemzedékek Palesztinában maradó leszármazottai siratókat énekeltek Jeruzsálem romjai fölött. Ezek a költemények alkotják a Siralmak könyvét és «Sion Leánya» képében festik le az erőszakot szenvedett és megaláztatott várost. A versek az emberekben kavargó zűrzavarról, a szenvedések láttán újból és újból felszínre törő érzelmekről tanúskodnak. Az emberek maguk fogalmazzák meg, hogy kétségtelenül saját hitetlenségük vezetett ehhez a keserű végzethez: Ó, Urunk, most már betelt a pohár, «hogyan feledkezhetnél meg rólunk mindörökre? Ugye, nem hagysz el minket örök időkre?» (Siralm 5,20) Tudjuk, igazságos és jóságos vagy, miért nem jössz végre megmenteni minket?... Az ember gondolatai a helyzet érthetlenségének börtönében egy helyben topognak anélkül, hogy megtalálnák a megoldást. A kiút kezdetét, a fájdalmas tényeken való fölülelemkedést azonban jelentősen segítik a keserű érzéseket kifejezésre juttató liturgikus gyászdalok. Az Istenhez kiáltó szenvedés hangjai nem a reménytelenségbe torkollnak, a seb felfakad és megkezdődik a gyógyulás. Ráadásul, a költemények megdöbbentő látomásokat villantanak fel a beteljesedésről, mintha a kút mélyéből napsugár csillogna felénk (Siralm 3,31-33).

Ezekiel tevékenységét Babilonba helyezük Nebukadnezár, babiloni király első deportálási parancsának éve, 598 utánra. A tüzes vérmérsékletű és karizmatikus egyéniségű pap már személyiségénél fogva is sokak számára "forrásként" szolgál. A régi idők látnokait juttatja eszünkbe, mintegy Illés prófétikus szelleme támadt föl benne. Bizonyosan nem véletlen az Isten Lelkére való utalás, amely a korábbi próféta-csoportok leírásaiban gyakorta szerepelt, most Ezekiellel kapcsolatban ismét gyakori lesz. Ez az ember látomásaival, elnémulásaival, rögeszméit hajtogató felejthetetlen stílusával együtt kétségtelenül Isten eszköze. Őt nem jellemzi sem Izajás visszafogottsága, tapintatosága, sem Jeremiás eredeti és józan realizmusa.

Ezekiel jellegzetes stílusa már könyve első lapjain, Isten dicsőségének nagyszabású látomásában is feltűnik, részét alkotja meghívása történetének (1,1-3,15). Látomása emlékeztet bennünket Izajáséra, ami a jeruzsálemi templomban történt és prófétai szolgálatának elindítója lett (Iz 6): Az Úr királyi trónuson ül és a mennyei udvar veszi

körül. Ezekiel könyvében Isten, Izrael Szentjének méltósága a fentihez hasonló leírást követ. De amíg Izajás látomása a Templomban, a nemzeti istentisztelet központjában történik, addig Ezekiel az ígért földjétől távol, a fogságban élők között, a Kebár folyó partján látja meg az Urat. Ráadásul ez utóbbi leírás ősi jegyeket is tartalmaz – például a vihar említése (1,4) –, fölidézve a Sinai teofániát, Jahve ünnepélyes megjelenését a Sinai hegyen (Kiv 19). Világosan előttünk áll tehát a népet a fogságba is elkísérő zarándok Isten. Ezekiel leírása főleg a királyság korára jellemző képeket használ, de olykor titokzatos, mitológikus vagy a kivonulás korára visszamenő elemeket is alkalmaz.

Ezekiel nagy hangsúlyt helyez Isten teljes szabadságának tökéletes megfogalmazására: látomásai nincsenek konkrét helyhez kötve. Egy alkalommal «Isten dicsőségét» látja, amint a város lakóinak bűnei miatt éppen elhagyja a jeruzsálemi templomot (11-12. fejezetek). Ez a látomás még drámaibb módon fejezi ki azt a megrettentő és mégis bátorító üzenetet, amiről már korábban is szólt: a Város eleste nem jelenti Isten vereségét. Mégis, bár Isten teljesen szabadon tárja fel önmagát, kétségtelen, hogy Ezekiel számára ennek "normális" helye a jeruzsálemi Templom, ahová végül «Isten dicsősége» mégis visszatér (43,1-7a).

A próféta meg van győződve arról, hogy az Úr nem Izrael érdemeiért, hanem önmagáért («nevem miatt») nem engedi népe teljes pusztulását és reménytelenségbe zuhanását. Akárcsak elődje, úgy Ezekiel is a jelen katasztrófa közepette már látja a hajnal derengő fényeit; Jeremiához hasonlóan ő is úgy véli, a megújulás a babiloni fogsággal veszi kezdetét (11,14-20). Ráadásul nem a Jeruzsálemben maradtak lesznek a megújulás forrásai, akiknek vakmerő bizalma egyedül abból táplálkozik, hogy ők Ábrahám fiai (33,23-29), hanem éppen a fogságba hurcoltak válnak a remény letéteményeseivé. Isten ismét megmutatja szeretetének valóságát az elhurcolt és reményvesztett népnek, megismételi a teremtés csodáját, és kivezeti őket a fogság sírjaiból, életet ad saját Lelke által (37.fejezet). Ebben az összefüggésben Ezekiel továbbfejleszti Jeremiásnak a megújított szövetségről való próféciáját: prófétája által szól az Isten: «Osztatlan szívet adok nekik és új lelket; kitépem testükből a kőszívet, és hússzívet adok nekik»

(11,19). A prófécia másik változata még hozzáfűzi: «Az én lelkemet oltom belétek és gondoskodom róla, hogy parancsaim szerint éljete» (36,27a). Mindkét megfogalmazást a jól ismert formula zárja le, lepecsételve ezzel az Isten és népe közti szövetséget: «Az én népem lesztek, én pedig a ti Istenetek leszek» (36,28b; 11,20b; vö. 16,60-63). Isten Törvénye, a Tóra kinek-kinek szívébe lesz írva. Ezzel mindenki számára nyilvánvalóvá válik, hogy az újjá teremtett embert maga a Teremtő élteti saját Lelkének lehetetével.

Az Ezekiel által megjövendölt zarándoklat általánosságban nem az ígéret földjét veszi célba. A nemzet szívébe, a szent városba, Jeruzsálembe és a Templomba való hazaindulást jelképezi. Bár a próféta erélyesen elítéli a főváros jelenben és múltban elkövetett bűneit, és közeli összeomlását hirdeti, mégis próféciai bizonyítják, mennyire szorosan kötődik ehhez az Isten által választott helyhez: «trónom helye, lábam nyomának helye» (43,7). Amikor a próféta a fogságban Sionról, Jeruzsálemről elmélkedik, gondolataiban mitologikus színekben pompázó, idealizált képet fest a Városról. A helyreállításról szóló látomását, könyvének utolsó fejezeteit (40-48) a következő szavakkal kezdi: «Látomásban (Isten) elvitt Izrael földjére, és letett egy nagyon magas hegyre. Ezen a hegyen olyasmi tárult elém, mintha dél felé város épült volna» (40,2). Jeruzsálem nem egyszerűen a magasba tör, hanem mindinkább központtá válik. Ezekiel már eddig is úgy látta a hűtlen várost, mint amit idegen népek vesznek körül (vö. 5,5), majd a könyv vége fele mitikus képet fest a Városról, ami «a föld köldöke» (38,12; vö. Bír 9,37). Mint papot komoly érdekek fűzik a Templom helyreállításához, hiszen véleménye szerint ez lesz a nemzet megújulásának szíve (40-48. fejezetek).

A korábbi prófétáktól eltérően, Második Izajás főként a jövővel foglalkozik. Öt évszázaddal Jézus Krisztus fellépése előtt a «jó hír», egy «evangélium» hirdetéséről hallunk (vö. 40,9; 41,27; 52,7), a közeli szabadság örömhíréről. Ennek közvetlen oka a perzsa király, Cirusz sikeres fölkelése a térség kizárólagos uraival, a babiloniakkal szemben, akiknek birodalmát ezután föltartóztathatatlanul meghódítja. Mivel a perzsák – ahogyan ma mondanánk – sokkal tágabb kulturális autonómiát és vallásszabadságot engedélyeztek a birodalmukban élő népeknek, ez a változás a szülőföldre való hazatérés reményével

töltötte el a deportáltakat. Második Izajás azonban nem ragad le az örömteli események fölszínénél: elődjei nyomán ő is meglátja az eseményekben Izrael Istenének keze nyomát. Ezt nem másként értékeli, mint az Úr szabadító hatalmának legújabb és legjelentősebb tetteként, amely népe, sőt az egész emberiség életében fordulópontot jelent.

Isten most az újabb kivonulás zarándokútjára lép és átszeli a sivatagot, szabadulást hozva népének. Első lépésként elhívja «ragadozó madarát», Ciruszt (46,11), akinek senki nem tud ellenállni. Ő építteti föl Jeruzsálemet és a Templomot (44,28). Izrael Istene és a pogány uralkodó között ily módon létrejövő kapcsolat a próféta kortársai számára meglepő lehetett. Valóban, Izrael prófétái, Isten szószólói mind ez ideig sohasem illettek Jahvét nem is ismerő, pogány uralkodót (45,4-5) «az én pásztorom» (44,28), «az én kedveltem» (48,14), és főleg «az én Fölkentem» (45,1) jelzőkkel! Milyen különös messiánizmussal találkozunk! A választott népet és intézményeit figyelmen kívül hagyva reményét olyan idegenbe veti, aki amúgy semmilyen isteni ígéletben nem részesült.

Izrael Istenének tettei láttán az emberek a világ négy égtájáról a választott nép köré gyűlnek, alávetve magukat az Úrnak. Ez még nem igazi prozelitizmus, mivel Izrael nem indul más népek fölkeresésére. Okkal állíthatjuk, hogy a próféta figyelme központjában továbbra is saját népe áll: túlzónak tűnő képeivel hivatásuk fontosságára akarja ráébreszteni honfitársait; önbizalmat akar önteni elcsüggedt népébe. Legfontosabb meglátása éppen abban áll, hogy Isten népe nem önmagáért létezik, hanem hivatása egyetemes: jelle kell válnia, «tanúul a nemzeteknek» (55,4). Hűséges jelenlétével kell közvetíteni a "rejtett Istent", mert ennek nyomán az egész emberiség és világmindenség ismerni és dicsőíteni fogja. Ábrahámnak adott ígélet («benned nyer áldást a föld minden nemzetsége»), valamint a Sinai hegyen elhangzott szavak («legyetek papi nemzet») így teljesednek be. Bár nagyhatalmak gyűrűjében él, és látszólag a sokkal erősebb népek játékszere, mégis a parányi nép életútja meghatározólag hat az egész emberiség üdvtörténetére.

Az egyetemes látásmód legszebb bizonyítékait "az Úr Szenvedő Szolgájának énekeiben" találunk. Kicsoda ez a Szolga? A társadalmat testesíti meg (Izrael egész népét, esetleg a hűséges maradékot?), vagy

önálló személyről van szó? A biblikus szakirodalmat forgatva gyakran az a benyomásunk támad, hogy – miként a matematikai egyenletekben szokás – az "ismeretlen" helyébe egy-egy konkrét személyt próbálunk behelyettesíteni. Nem volna helyesebb inkább a másik oldalra állni, és a Szolga alakjára a próféta szemével tekinteni? A Szolga képviseli Isten "igéjét", ami átvilágítja a legkülönbözőbb történelmi személyeket annak fényében, hogy Isten terveibe hogyan illeszkednek. Vagyis nem egyértelműbb-e a Szolgáról szóló énekekre úgy tekinteni, mint amelyek hiteles, sugalmazott választ kívánnak adni a fölvetett kérdésre: Mit jelent Isten választottjának lenni? Mi jellemzi azt, illetve azokat, akik teljes lényükkel az Istennel kötött szövetségben gyökereznek, és Isten szándékai szerint alakítják életüket? Ha ezzel a szemlélettel olvassuk a Szolga énekeit, érthetővé válik, miért kölcsönözheti magának a Szolga alakja különféle embercsoportok jellemzőit anélkül, hogy egyes személyekkel vagy csoportokkal maradéktalanul azonosítható lenne. Nem tulajdonítható a véletlennek, ha a keresztény hívő a Szolgára tekintve Krisztus Jézus arcvonásait fedezi fel. Valóban, Őbenne testesült meg az, akit Második Izajás még csak homályosan vetít elénk, de az Atya majd önmagának tökéletes képmását tükrözi vissza benne.

A negyedik énekből megtudjuk a Szolga 'elbátortalanodásának' okát: üldözést szenved, de meglepő módon nem erőszakkal válaszol. Tisztában van ártatlanságával, mégis elviseli a megaláztatásokat. Istenre bizza magát és biztos a végső igazságszolgáltatásban. A két utóbbi ének mintha csak összefoglalása lenne Jeremiás próféta szenvedései életének, aki életformája által vált Isten üzenetévé. A Szolga énekei azonban az "ideális" Jeremiást mutatják, aki nem kiált bosszút bántalmazóira.

A Szolga negyedik éneke a szenvedés, a halál és a fölmagasztaltatás himnusza, amely összefoglalja és kiegészíti az előző hármat. Mindjárt az első versekben Isten bejelenti Szolgája felmagasztalását (52,13-15; vö. 49,7): mindazok, akik korábban lenézték, megdöbbennek és elcsodálkoznak rajta. Ezután ezek az emberek veszik át a szót, kifejezve csodálatukat: Ha ez a nyomorúságos Szolga ténylegesen Isten kiválasztottja, akkor hogyan magyarázhatjuk szenvedését? A válasz szerint nem saját bűnei miatt kellett szenvednie, hanem «a mi

betegségeinket viselte, és a mi fájdalmaink nehezdedtek rá (...) A mi bűneinkért szűrték át, a mi gonoszságainkért törték össze; a mi békeségünkért érte utol a büntetés. Az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást» (53,4-5). Az ének hátralevő része részletesen beszámol a Szolga halálba torkolló megpróbáltatásairól (53,8-9). A próféta a »vágóhídra hurcolt bárány«-hoz hasonlítja a Szolgát, aki életét engesztelő áldozatul ajánlja fel (53,10).

A Szolga, bár Isten választotta, a hátrányt szenvedők között is a legutolsó lesz, és mindez nem véletlen, hanem küldetésének részét alkotja. A Szolga megpróbáltatásait nem balesetként írja le, amit el lehetett volna kerülni. Szükségszerű útja ez annak, hogy a «népek ámuljanak rajta» és rajta keresztül az üdvösség eljusson a föld végső határáig.

Isten Szolgájának személyében olyan valaki áll előttünk, akiben a királyi és prófétai hagyományok ötvöződnek. Őbenne egyszerre ölt testet a személyes meghívás és az intézményesült szolgálat felelőssége. Ebből tehát megtudjuk, hogy a nép vezetésére adott isteni tekintély nem az önkényes hatalomban és parancsolgatásban áll, hanem a szoros istenkapcsolatban, a néppel való szolidaritásban és a készségben, hogy Isten és a nép között vállalja a közvetítő szerepet. Talán ez a jelentése annak a misztikus kifejezésnek, amit a próféta a Szolgára alkalmaz: «megtettelek a népnek szövetségül» (42,6b), vagyis saját életével próbálja összekötni Istenét és népét, bár tudja, hogy eközben széttépik.

Természetesen a Szolga énekei nem "magyarázzák" a szenvedés tényét. A szörnyű dolgokat nem Isten akarja, és a meg nem okolhatót sem igazolja. Ezek a szövegek a szenvedést nem önmagáért írják le, hanem eszközként segítik Isten népét, hogy fölfogja: a megpróbáltatás, ha misztikus módon is, de szerves részét képezi az emberi létnek, miként Isten Szolgája életének is. A szenvedés nem Isten erőtlenségét vagy a szenvedő kárhozátat példázza. Korábban, a kivonulásról szóló elbeszélések is megvilágították: megpróbáltatások kísérnek minden olyan zárandoklatot, ami az Isten fölkinálta létteljesség felé tart. Ez a keskeny út átváltoztatja egész lényünket, és az isteni ajándékok befogadására sarkall. A Szolga énekében most újabb lépést teszünk: nem csupán saját gyengeségeinkről van szó, hanem másokéről is. Minden

előzmény nélküli az a fordulat, ahogy a Szolga magára vállalja mások bűneit, és így «az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást» (53,5). A Szolga arra kap meghívást, hogy ne csak egyszerűen elviselje a gonoszat – annak minden következményével együtt –, hanem tudatosan vállalja a szenvedést, és ezáltal mindannyiunk számára a gyógyulás forrásává tegye.

Elmélkedést és beszélgetést segítő kérdések:

1. Ezekiel megérti, hogy az Úr a megszokott állami intézményeken kívül – mint a királyság, a Templom, és a szent Város – is képes jelen lenni. Nyitottak vagyunk-e Isten jelenlétét fölfedezni akár váratlan helyeken és időpontokban? Az istentapasztalat "ismert útjain" kívül én milyen jeleket fedeztem már fel?

2. Jeremiás és Ezekiel olyan «új szövetség» megvalósulásáról jövendölt, amikor Isten Törvénye a hívők szívébe lesz írva (vö. Jer 31,31-34; Ez 36,24-28). Hogyan teljesedett be ez a prófécia Krisztusban és a keresztények életében?

3. A Szolga énekeiből világossá lesz, hogy Isten meghívása nem annyira kiváltságot közvetít, mint inkább fokozott felelősséget mások iránt. Mit jelent "szolgáló egyháznak" lenni? Hogyan mutatnánk meg konkrétan, hogy a hit számunkra nem kiváltság, hanem meghívás a szolgálatra?

Tajdina József

Jézus, a nevelő

*A Jeromos esték keretében a Bibliaközpontban
elhangzott előadás (2001. febr. 14.)*

Amikor elhatároztam, hogy a Biblia lapjain keresztül megpróbálom a jó Isten nevelői tevékenységét a mai modern nevelési elvek alapján rendszerezni és azt így bemutatni, rájöttem arra, hogy a **Jézus Krisztusban köztünk megjelent Isten szava és tette elegendő arra, hogy Isten pedagógiai működését szemlélhessük**, és a mai kor szokása szerint mindent mikroszkóp alá helyezve – így Jézus életét is – a mai ember mindent rendszerező agya szerint előtárjunk. Pázmány Péter ezt így fejezte ki: „Elsőben cselekedettel, azután élő nyelvének oktatásával tanított minket az Úr Krisztus.”

A kérdés tehát így hangzik: Jézus szavaiban és tetteiben hogyan mutatkozik meg a mai értelemben vett oktatói- nevelői tevékenység?

A következő vázlat szerint állítottam össze e kis előadásomat:

A nevelés lehetősége és szükségessége

A nevelés szinterei

A nevelés feladatai

A nevelő személyisége

A nevelő és neveltek kapcsolata

A nevelés eszközei – a mi Urunknál, Jézus Krisztusnál.

I. A nevelés lehetősége és szükségessége

A történelem folyamán nagy nevű pedagógusok a végtelékig elmentek annak hangsúlyozásában, hogy a nevelés hogyan épül bele az ember egyéniségének kibontakozásába.

Voltak, akik a nevelés hatását túlhangsúlyozták, és az egyéni jellem és személyiség quasi mindenhatósága mellett törtek lándzsát. Figyelmen kívül hagyták az öröklés és a környezeti hatások emberre történő hatását. Ez az **indeterminizmus** a pedagógiában különösen az egzisztencialisták körében volt elterjedt. Így *Sartre* állítása szerint az ember megteremtheti önmagát.

Mások a nevelés hatástalanságát hangsúlyozták, és azt mondták, hogy minden az öröklésen múlik. „Az alma nem esik messze a fájától”– így vélték. Ezt az elméletet **determinizmusnak** nevezi a pedagógia.

Lombroso azt tartotta, hogy vannak született gonosztevők, és bármit tesznek a szülők és nevelők, falra hányt borsónak bizonyulnak a nevelési erőfeszítéseik.

Schopenhauer azt állította, hogy a jellem nem változhat, a neveléssel csak a másodrendű tulajdonságok bontakoztathatók ki.

Kretschmer a biológiai determinizmust hangsúlyozta, amikor is az ember alkataból következtette ki annak jellemét.

Freud pszichoanalízise pedig az öröklött ösztönt teszi meg az embert meghatározó tényezővé.

Napjainkban *Hermann Nohl* állítása lett divatos eszme, amely azt tanítja, hogy a nevelés ugyan szükséges, de a személyiség kibontakozását az átöröklés dönti el.

Mindezt azért mondtam el, mert Jézus nevelői tevékenységét sem az indeterminizmus, sem a determinizmus nem jellemzi. Jézus nevelését a pedagógiai optimizmus hatja át.

Tudja, hogy az ember gondolkodásmódját meghatározza a természete, a környezete, a hivatása, stb. de megfelelő módon egyénekhez szabottan minden ember nevelhető és egyénisége formálható. Amikor *Nikodémust* oktatja az újjászületésről, akkor az írástudói öntudatra hivatkozik: „*Te Izrael tanítója vagy, és nem érted ezeket?*” (Jn 3,10) Amikor pedig az *apostolokhoz szól*, ismerve azok egyszerűségét, türelmesen megmagyarázza az írásokat és példabeszédeket (pl. a magvetőről szóló példabeszédet).

A félszeg és foglalkozása által megvetett *Zakeusnak* önbizalmat ad, amikor a nép előtt bejelenti, hogy most az ő házába tér be: „*Zakeus! Jöjj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom*” (Lk 19,5).

Jézus minden emberben látja a lehetőséget, és senkit sem zár ki az Isten országából mondván, hogy „kutyából nem lesz szalonna”.

Türelmes *Jakab* és *János* túlbuzgóságával szemben is, amikor azok le akarják hívni az istennyilát az őket be nem fogadó falura.

Jézus nem adta fel a reményt sohasem, amikor egy ember megmentéséről volt szó.

Bizalmat önt a jobb latorba, akiben egy páfordulást tapasztal, és ezzel is bizonyítja, hogy életünk végső percéig, utolsó leheletünkig van lehetőségünk a megjavulásra.

Tehát minden ember, bármilyen környezetben, családban nőtt is fel, javítható, nevelhető és kormányozható. Hiszen, ha másképpen gondolkodott volna, akkor nem bízta volna az embereket a megtérésre.

II. A nevelés szinterei

1. Ma különösképpen harcolunk azért, hogy **iskolai keretek között** tarthassuk meg a hittanórákat. Természetesen ennek okai vannak: védett idő, biztosított tanterem, az iskolai fegyelmelés rendelkezésünkre álló eszközei az iskolai hitoktatás mellett szólnak. Mások viszont esküsznek a **plébániai körülmények** egyedüli üdvözítő lehetőségére, állítva azt, hogy az iskolában a hitoktatás „tantárgy-ízű”, ahol dominál az oktatás, és elvész a nevelés lehetősége.

2. Jézus mindig ott – tavon, példabeszédekben szólva, vagy éppen az utolsó vacsora termében – tanítja meg tanítványainak a legfontosabbat: a szeretet parancsát.

Jézus azt mutatja meg számunkra, hogy **a jó nevelő mindig nevel** akár szavával, akár példájával, és távol áll tőle a mesterkélt nevelői tevékenység, amikor is felhívna a figyelmet arra, hogy: „Figyeljetek ide, mert most oktatlak és nevellek benneteket.”

3. Tudomásul kell vennünk, hogy nevelt és oktatott, ahol éppen volt. A hegyen mondja el a szép boldogságokat. A Genezáreti nekünk keresztény embereknek is Jézus példája szerint megfelelő prudenciával mindig nevelnünk kell szavainkkal és magatartásunkkal, akár utazunk, akár társaságban vagyunk, vagy éppen otthon a családban tartózkodunk. Ezért nem elhanyagolandók a hitoktató által szervezett táborozások kínálta alkalmak, amikor a hosszú túrák alatt vagy éppen a táborútnél megfelelő módszerrel hatni tudunk a fiatalokra. Ezeket, mint nevelési alkalmakat ki kell használni! Jézus soha nem válogatott az adott szinterek között. Ezért egyetlen nevelő sem mondhatja azt, hogy csak addig vagyok pedagógus, nevelő, míg a gyerekek között

vagyok, amíg le nem jár a hivatali időm, vagy amíg az iskolában tartózkodom.

4. Jézust tanítványai nem egyszer meglesték, amikor imádkozott az éjszaka csendjében. Hogyan imádkozhatott Jézus? Úgy, hogy tanítványai megkivánták az imádkozást és kérték: „*Uram, taníts meg minket imádkozni, mint ahogy János is tanította imádkozni tanítványait*” (Lk 11,1).

5. Fontos dolog, hogy **a nevelő olyan környezetet biztosítson neveltjei számára, ahol jól érzik magukat.** Jézus erről is gondoskodott. A Tábor hegyen bepillantást engedett az égi hazába, hogy vágyakozzanak oda, hiszen Péter így kiáltott fel: „*Uram, jó itt nekünk*” (Mt 17,4). – Péter vallomásából is tudjuk, hogy Jézus közelsége számukra igen fontos volt: „*Uram, kihez menjünk? Neked örök életet adó igéid vannak*” (Jn 6,68).

6. Szívesen tanított a zsinagógában és a templomban.: „Eljutott Názáretbe is, ahol nevelkedett. Szokása szerint bement szombatn a zsinagógába és olvasásra jelentkezett (Lk 4,16).

„Az ünnep javarészen már túl voltak, amikor Jézus fölment a templomba és tanítani kezdett” (Jn 7,14).

III. A nevelés feladatai

- Ide tartozik:
1. Az értelmi nevelés
 2. Az erkölcsi nevelés
 3. A liturgiára nevelés
 4. A testi nevelés
 5. Esztétikai nevelés

Hogyan mutatkozott meg mindez Jézus nyilvános működése során?

1. *Az értelmi nevelés:* A feladatokat meghatározzák a **nevelés céljai.** Jézus mit akart elérni az emberekkel való foglalkozás során? Isten országába akarta őket bevezetni, amely már itt a földön elkezdődik, és majd az örökkévalóságban folytatódik.

a.) Jézus is figyelembe vette az ember szellemi képességeit és azokon keresztül hatott az ember egyéniségére. Nem hanyagolta el az ember értelmi nevelését.

Formálta az emberek tudatát, és ismereteiket bővítette. Fontosnak tartotta Nikodémus oktatását is, és ezért még az éjszakáját is rááldozta, hogy a törvénytudó ismereteit gazdagítsa.

Ha azonban szükség volt rá, akkor a hallgatói eddigi ismereteit korrigálta is. Pl. ügyes módszerrel tanította meg az írástudót arra, hogy minden ember a mi felebarátunk. Gondoljunk csak az irgalmas samaritánus példabeszédére. A választott nép csak saját népének gyermekeit tartotta felebarátnak. Jézus a farizeus szájával mondatja ki, hogy az ellenség is felebarátunk, akit szeretnünk kell. Vagy amikor tanítványainak megmagyarázta a házasság felbonthatatlanságát, az eddigi tudásukat, ismereteiket kijavította: *„Mózes a ti keményszívűségetek miatt engedte meg nektek, hogy elbocsássátok feleségeiteket”* (Mt 19,8) – mondta.

b.) A külső szokásokat pedig szembeállította a belső élet fontosságával: *„Jaj nektek képmutató írástudók és farizeusok, mert megtisztítjátok a pohár és a tál külsejét, de belül tele vagytok rablással és tisztátalansággal”* (Mt 23,25). Bizonyos dolgokat meg kell tanulni, de felhívja a figyelmet arra, hogy ne kövessék a farizeusok példáját. *„Az írástudók és farizeusok Mózes székében ülnek. Ezért mindazt, amit mondanak nektek, tegyétek meg és tartsátok meg – de a tetteiket ne kövessétek, mert mondják ők, de nem teszik”* (Mt 23,2-3). A nevelésben nem lehet igaz a régi axióma: *Aliter in teoria, aliter in praxi*. Más a teória és más a gyakorlat.

c.) Jézus ismerte azt a fontos pedagógiai elvet, hogy **mindig az ismerttől kell haladnunk az ismeretlen felé**. Vagyis mindig a már meglévő ismeretekre kell építeni az új ismereteket.

A hegyi beszédben így kezdi az egyes parancsok, mózesi törvények magasabb szintre emelését: *„Hallottátok a régieknek szóló parancsot...”* Azután idézi a törvényt, majd hozzáteszi: *„Én pedig azt mondom nektek...”* (Mt 5. fej.) Ezt az ismeretbővítést ezzel a mondatával vezeti be: *„Nem azért jöttem, hogy megszüntessem a törvényt, hanem hogy tökéletessé tegyem”* (Mt 5,18).

2. Jézus az erkölcsi nevelésre nagy súlyt fektetett.

a.) A közösségi nevelés gyönyörű példáját adta, amikor finoman kitért a két tanítvány édesanyjának kérése elől, hogy fiai üljenek az

Isten országában az Ő jobbán és balján. Nyomban észrevette a tanítványok neheztelését, és megelőzte a köztük kialakulóban lévő szakadást. Megmagyarázta nekik, hogy ki lehet a legnagyobb: *„Aki első akar lenni, az legyen a legutolsó és mindenki szolgája”* (Mk 9,35). A közösségi életnek alapvető tulajdonságára hívta fel a figyelmet, vagyis hogy a szolgálat teszi a közösséget olyanná, hogy ott az ember jól érezze magát. Milyen más lenne a családi közösség, a társadalmi közösség, ha a szolgálat hatná át a tagok erkölcsi magatartását, ha Jézus tanítását megfogadnák.

Az Ószövetségben az egyén csak a közösségen keresztül tudott Istenhez közelíteni, tudva azt, hogy az ígéretekben és Istentől kapott javakban is csak a közösségen keresztül részesülhet.

Jézus is fontosnak tartotta a közösség szerepét, hiszen ő maga is közösséget szervezett, de kiemelten hangsúlyozta az egyén felelősségteljes és személyes kapcsolatát is az Istenhez és embertársaihoz. Hiszen nem mindegy, hogy a közösséget milyen egyének alkotják.

b.) Jézus szeretetről szóló tanításának sarkalatos pontja a megbocsátás. Az ember tévedhet, botladozhat, másokat megbánthat, de a bocsánatkérés és a megbocsátás újra és újra helyrehozza az erkölcsi rendet.

Mivel Jézus tudta, hogy a legnehezebb, a legmegalázóbb elismerni bűnösségünket, ezért keményebb hangot üt meg és quasi megijeszt bennünket, amikor azt mondja: *„ha nem bocsáttok meg az embereknek, Atyátok sem bocsátja meg bűneiteket”* (Mt 6,15). Fontosnak tartja, hogy a mindennapi kenyér kérése mellé az imába belevegye azt a szándéknyilatkozatot, hogy mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.

Tehát nemcsak a közösségi nevelést tartotta szem előtt, hanem az ember egymással való jó, személyes kapcsolatának kialakítását is.

c.) A jócselekedetekre úgy buzdít bennünket, hogy ismerve az embert és ama tulajdonságát, hogy sokszor a szimpátia, és az unszimpátia határozza meg a másokon való segítségnyújtásunk szándékát, önmagát állítja a másik ember helyébe, amikor arról van szó, hogy mérlegelni kezdjük, hogy segítsünk-e, vagy ne segítsünk másokon: *„Amít e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek”* (Mt

25,40). Itt már nincs mit spekulálni, mert a másikban Jézust kell látunk.

d.) A nők egyenjogúságát ő hirdette meg először, amikor figyelmeztette az erősebb nemet arra, hogy: „*A férfi ezért elhagyja atyját és anyját, feleségéhez csatlakozik és a kettő testben egy lesz*” (Mt 19,5).

e.) A gyermekeket, a legkiszolgáltatottabbakat védelmébe vette, amikor a felnőtteket figyelmeztette, miszerint: „*aki csak egyet is bűnre csábít a bennem hívő kicsinyek közül, jobban járna, ha malomkövet kötnének a nyakára, s a tengerbe dobnák*” (Mt 18,6). Ezeket a kemény szavakat kénytelen volt használni, mert a gyermekekben a védtelen embert és az élet jövőjét látta, akikre nagy gondot kell fordítani.

f.) A család egysége mellett is sikra szállt: „*Amit tehát Isten egybekötött, ember szét ne válassza*” (Mt 19,7).

g.) Az ember személyiségének erkölcsi formálására szintúgy nagy súlyt fektet. Ráneveli az apostolokat arra, hogy a félelem megbénítja az embert: „*Mit féltek ti kicsinyhitűek?*” (Mt 8,26) – A büntől kell félni, amely eltéríti az embert végső céljától: „*Ne féljete azoktól, akik megölik a testet, de a lelket nem tudják megölni. Inkább attól féljete, aki a lelket, meg a testet is pokolba taszíthatja*” (Mt.10,28). Jézus tehát ezekkel a szavakkal meg is adja az erkölcsi értékrendet. A testnél fontosabb a lélek, az anyagiaknál az örök értékek, és a végső célt soha nem szabad szem elől téveszteni. „*Mit ér az embernek ha az egész világot megnyeri is, de lelke kárt szenved?*” (Mt 16,26)

3. A liturgiára való nevelés

Ez Jézus életében saját példáján keresztül és szavaival történt.

Fontosnak tartotta, hogy amikor elérte a nagykorúságot, a tizenkét évet, elmenjen szüleivel a templomba.

Részt vett keresztelő Szt. János bűnbánati liturgiájában.

A kánai menyegzőn a fiatal párral együtt ünnepelt.

a.) „*Hat nappal húsvét előtt Jézus Betániába ment... Vacsorát rendeztek tiszteletére*” (Jn 12,1). Tehát elfogadta az ünneplést. Mind az istentiszteleti liturgiát, mind a családi ünneplést fontosnak tartotta, mivel ezek az alkalmak az emberi szeretetközösség fontosságát hangsúlyozzák. Továbbá az Istennel való egységet, közösséget szimboli-

zálják. Ma úgy mondanánk, hogy a családgyház ünneplésének jelentőségét emelte ki.

b.) A példabeszédeiben gyakran használta az ünnepi lakoma képét, amikor a mennyei boldogságról beszélt (Lk 14,12-24). Pl. a királyember lakomát rendezett a fiának, amelyre sok embert meghívott (Mt 22,1-13).

4. Azt gondolná az ember, hogy Jézus nem fektetett nagy gondot az emberek *esztétikai nevelésére*. De igen.

a.) *Az esztétikai nevelés célja az, hogy a nevelő képessé tegye neveltjeit az objektív világ valamennyi területén a szép felismerésére, megővésére, értékelésére és létrehozására. Az esztétikai vonatkozású ismereteknek mély és gazdag esztétikai élményekkel, émoációkkal kell együtt járniuk. Ez Jézusnál többször előfordul.*

b.) Amikor az olajfák hegyéről csodálatosan csillogott a déli napfényben a fehér márvánnyal borított *jeruzsálemi templom*, és a tanítványok nem állták ki szó nélkül, hogy ne szóljanak elismeréssel a szép építmény láttán, akkor Jézus sírva fakadt. Sajnálta a szép templom pusztulását, amit megjövendölt, és amely hamarosan Kr. u. 70-ben be is következett: „*Jeruzsálem, Jeruzsálem! Hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, mint ahogy a tyúk gyűjti szárnyai alá csibéit, de te nem akartad. Meglátjátok, elhagyott lesz házatok*” (Lk 13, 34-35).

c.) Felhívta tanítványainak figyelmét arra, hogy az ég madarai és a mező liliomai, amelyekről a mennyei Atya gondoskodik, milyen szépek. Megtanította hallgatóit arra, hogy figyeljék meg a körülöttük lévő szép természetet: „*Nézzétek a liliomokat, mint növekednek!* (Lk 12,27) *Nézzétek az ég madarait! Nem vetnek, nem aratnak...s mennyei Atyátok táplálja őket*” (Mt 25,26). „*Még Salamon sem volt minden dicsőségében úgy felöltözve, mint egy ezek közül*” (Mt 6,29).

5. *A testi nevelés sem állt távol Jézustól.*

a.) Tanítványainak pihenéséről is gondoskodik: „*Jöjjetek felre egy magányos helyre és pihenjétek ki magatokat egy kicsit*” (Mk 6,31). A gyógyításai is mind azt bizonyítják, hogy a testi egészséget Jézus sokra értékelte.

b.) Nemcsak azért tett csodát a betegek meggyógyításával, hogy megmutassa isteni hatalmát, hanem azért is, hogy segítsen a rászorult nyomorult embereken.

IV. Jézus nevelői személyisége

1. **A nevelő hatása** csak akkor lehet igazán erőteljes, ha azt a **pedagógus személyes állásfoglalása is alátámasztja**. A tanulók a tanítás anyagában félreérthetetlenül benne érzik a nevelőjük őszinte véleményének kifejeződését is. Üresen kopognak a szavak, és nem lehet érdemleges nevelési eredményre számítani, ha a pedagógus közömbös semlegességgel, „kötelezően előírt” jelleggel végzi oktatói-nevelői munkáját.

2. Itt a legnagyobb problémája a mostani, egyházi kezelésbe vett **katolikus iskoláknak** is. Az, hogy a mai katolikus iskolai nevelés nem tud úgy hatni a gyermekekre, mint ahogy kellene, azért van, mert az Egyház az iskolával együtt a pedagógusokat is átvette. Márpedig a pedagógusok nagy része ateista volt, és ma sem tudja megtagadni múltját, de legalábbis vallásilag közömbös lett, és nem gyakorolja hitét, vagy titokban egyenesen vallás-ellenes. Hogy tudna keresztény nevelési hatást gyakorolni növendékeire egy ateista beállítottságú pedagógus? Bár-milyen szépen is beszél Istenről és az Egyházzal, mert most így illik, a melléköre kihallatszik.

3. Nem véletlen, hogy **Jézust** Rabbinnak szólítják. Valóban ő „**vérbeli**” **tanító volt**. Máté így vezeti be a hegyi beszédet: „*A tömeg látára Jézus fölment a hegyre. Ott leült, tanítványai pedig köréje gyűltek*” (Mt 5, 1). Názáretben pedig a zsinagógában „*Olvasásra jelentkezett*” (Lk 4, 16). Majd a felolvasás után: „*Minden szem részegezdött*” (Lk 4,21), vagyis várták a tanítást, a Szentírás magyarázatát, amit meg is tett.

4. Jézusból sugárzott az a meggyőződés, hogy **szavainak és a tetteinek összhangja** a legjobb argumentum mások meggyőzésére.

a.) Jézus, pl. amikor a vagyonszerzés veszélyességéről beszélt, hogy: „*Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa*” (Mt 5,3), akkor a saját anyagilag szegény életével, a földi dolgoktól iránt közömbös magatartásával igazolta mondanivalójának igazságát.

b.) Nem véletlen, hogy megkérdézik tőle: „*Mester hol lakol?*” (Jn 1,38) Erre a válasza őszinte: „A rókának oduja van, az ég madarának fészke, de az Emberfiának nincs hová lehajtsa a fejét.” (Lk 9,58)

c.) A pedagógus személyisége tehát a nevelési folyamat meghatározó tényezője. A nevelő – minthogy a nevelési folyamat célratörő, célszerű jellegének szubjektív megtestesítője – vezető szerepet játszik a nevelésben. A nevelés valamennyi tényezője közül a **céltudatosan nevelő** ember a legfontosabb. A nevelő személyisége semmilyen módszerrel nem pótolható. Aligha túlzás tehát kimondani, hogy a pedagógus legfontosabb és legnagyobb hatású „nevelési eszköze” tulajdon személyisége, és az abból eredő pedagógiai hatásrendszer tudatos irányítása.

5. A **példaadás** a leghatásosabb nevelői eszköz.

Pázmány Péter írja: „Értelmünk tanítására és akaratunk izgatására nincs annyi ereje a füllel hallott tanításnak, mint a szemmel látott példának.” És idézi Senecát, aki azt mondja: „*Longum iter est per praecepta: breve ac efficax per exempla.*” (Hosszú és nehéz törvényekből, parancsolatokból tanulni: gyors és hatásos a példákban való tanulás.)

Így szólt Jézus a lábmosás után: „*Példát adtam nektek, hogy amit én tettem, ti is tegyétek meg*” (Jn13,15). – Amikor Jézus megkeresztelkedik a Jordán folyóban, Szt. János érzi, hogy Jézus keresztsége példaértékű. Meg is jegyzi: „*Nekem van szükségem a te keresztségedre, és te jössz énhozzám?*” (Mt 3,14) Jézus megmagyarázza: „*Hagyd el ezt most! Úgy illik, hogy teljesítsük mindazt, ami méltányos*” (Mt 3,15). Jézus helyesli János ténykedését, és példájával mintegy felszólítja az embereket a bűnbánatra ill. annak külső szertartására. – Példaértékű volt Jézus gondoskodása édesanyjáról, amikor a kereszten János apostol gondjaira bízta őt: „*Nézd, ő a te anyád*” (Jn 19,27).

6. A jó nevelő szereti neveltjeit.

a.) A növendék szemében minden pedagógus a lehetséges emberi magatartásformák, egyéniségek sajátos iskolája. Példaképpül szolgál, vagy egyszerűen vonz, közönyt idéz fel, vagy eltaszít, de **sohasem marad hatás nélkül.**

b.) Aki emberekkel, ember-palántákkal foglalkozik, ismernie kell minden egyes növendékének lelki alkatát, életének történetét és jelenlegi problémáit. Bele kell éreznie magát neveltjének helyzetébe. Azaz **empátia-érzéssel** kell rendelkeznie.

c.) A jó nevelő irányában a növendékekben kialakul a vágyó szeretet, hiszen érzik a másokra való ráutaltságukat. Ez a szeretet skolasztikus megfogalmazásban az amor concupiscentiae, pszichoanalitikus szóval: captivitas.

Ezt azonban éppen a nevelés útján tovább kell fejleszteni, nehogy személyiségromboló önzéssé fajuljon, ki kell alakítani az adakozó, áldozatokra kész szeretetet, az „amor benevolentiae”-t, vagy más szóval ablativitas-t. Sík Sándor ezt így jellemzi: „A boldogság, amely nincs másutt, mint a szeretetben, nem abban áll elsősorban, hogy engem szeretnek, hanem abban, hogy nekem van kit szeretnem. Ez a lelke a szeretetnek.” Szt. Pál Jézus szavaként idézi: „*Nagyobb boldogság adni, mint kapni*” (Csel 20,35).

d.) Empátiájáról tesz tanúságot Jézus, amikor

– Sír Lázár halálakor, és meg is jegyzik: „*Nézzétek, mennyire szerette őt!*” (Jn 11,35-36)

– Beszél a jó pásztorról, aki elhagyja a 99 igazat, hogy megtalálja az elveszett századikat. És nem nyugszik, amíg meg nem találja. „*Életemet adom a juhokért*” (Jn 10,16) – mondja.

– A csodálatos kenyérszaporítás előtt az embereket látva „*megesett a szíve rajtuk, mert olyanok voltak, mint a pásztor nélküli juhok*” (Mk 6,34).

– Amikor Jairus leányát feltámasztotta, úgy megrendültek, hogy teljesen elfelejtkeztek arról, hogy a kislány éhes. Jézus figyelmeztette a szülőket arra, hogy adjanak neki enni. Ilyen kis dologra is odafi-gyelt.

– Nem alázta meg Zakeust, aki eléggé nevetségesen hatott, amikor felmászott a fára. De nem vetette meg az utcanőt sem, habár környezete ezt tette.

Azok a kijelentések, amelyek Jézus szeretetét illusztrálják, mind alátámasztást nyernek élete példájában. Ő mondta Nikodémusnak: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött fiát adta oda, hogy

mindaz, aki benne hisz, el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3,16). „Amint az atya szeret engem, én is úgy szeretlek titeket” (Jn 15, 9).

„Abból ismertük meg Isten szeretetét, hogy életét adta értünk” (1 Ján 3,16). „Jöjjetek hozzám mind, akik fáradtak vagytok és terhet hordoztok, és én felüldítelek titeket” (Mt 11,28).

A Biblia minden lapját idézhetném, ha azt akarnám bizonyítani, hogy Jézus szerette az embereket.

Jézus adakozó szeretete a teljes önfeláldozás fokáig jut: *„Nagyobb szeretete senkinek sincs, mint aki életét adja oda barátaiért. Ti az én barátaim vagytok...”* (Jn 15,13) – mondja az utolsó vacsorán.

7. A jó nevelő igazságos

Nagyon jól ismerjük **neveltjeink igazság-érzékenységét**. Ugyanakkor sokszor az emberi környezet diktálja cselekedeteinket. Emiatt nem egyszer szembekerülünk lelkiismeretünk szavával. Nem lehet kétség: Jézus mindenben a mennyei Atya akaratát követte szavával és cselekedeteivel.

a.) Jézus nem részrehajló, és nincs tekintettel az előkelőségekre és a gazdagságra. Még ellenfelei is elismerik: *„Mester, tudjuk, igazmondó vagy és helyesen tanítasz. Az emberek személyére sem vagy tekintettel, hanem Isten útját az igazság szellemében tanítod”* (Lk 20,21)

Hányszor tesszük fel a kérdést: Mit szólnak az emberek? Elfog a félelem, hogy elmarasztalnak, barátaink kizárnak a körükből, vagy rossz véleménnyel lesznek rólam, ha az igazságot képviselem, és bátran kiállok mellette.

b.) Simon farizeus házában Jézus finoman rendreutasítja a figyelmetlen és udvariatlan házigazdát, amikor az lenézi azt a nőt, aki könnyeivel öntözi az ő lábát. *„Házadba jöttem, de lábamra vizet nem adtál. Ez viszont könnyeivel öntözte és hajával törölte meg lábamat”* (Lk 7, 44).

c.) Amikor pedig törbe akarják csalni azzal a kérdéssel, hogy: *„Szabad-e adót fizetni a császárnak vagy sem”* – nem elfogult népe iránt, hanem az igazságot mondja ki: *„Adjátok meg tehát a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené”* (Lk 20,25).

d) **Kilátásba helyezi a szigorú igazságosságát:** „Az Emberfia ugyanis el fog jönni angyalaival Atyja dicsőségében és akkor megfizet mindenkinek tetteihez mérten.” (Mt 16,27).

Jobbjára állítja a jókat, baljára a gonoszokat.

8. A nevelő tekintélyének is nagy szerepe van a nevelésben.

a.) **Tekintélyen értjük** általában az irányítás elismerését, esetenként az irányításhoz szükséges hatalom birtoklását is. A tekintély (auctoritas) két személy akaratának egymáshoz való viszonya.

Olyan viszony ez, amelynek lényege nem az, hogy a hallgatóság egyszer vagy ismételten aláveti magát a nevelő akaratának, hanem abban áll, hogy a rá hallgató emberek tartósan sajátjukként fogadják el a nevelő akaratát. A tekintély alapja lehet testi fölény, gazdasági fölény, szellemi és erkölcsi fölény. Személyi tekintélynek mondjuk azt a tekintélyt, amely egyéni tulajdonságon alapszik; hivatali, amikor bizonyos szerepkör betöltéséhez fűződik.

b.) **Jézus tekintélyét** vizsgálva nem beszélhetünk hivatali tekintélyről, mert ő semmilyen köztiszteletben álló párthoz, semmilyen társasághoz, mint pl. farizeusokhoz, írástudókhoz vagy szaddúceusokhoz nem tartozott. Jézus személyiségvonásai értéket képviseltek az emberek előtt, vagyis tekintélyét személyi tekintélynek nevezhetjük. Ugyanakkor azt is meg kell állapítanunk, hogy isteni **hatalma** is közrejátszott abban, hogy a nép követte. „*Úgy tanított, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint az írástudók.*” Tekintélye irracionálisan nagy volt. Érezhető volt, hogy tekintélyének eredete nem a tudásban, sem származásában, de még kapcsolataiban sem volt található. Egyszerűen érezhető volt, hogy a **tekintélye természetfölötti eredetű.** „*Tanúságot tesz rólam az, aki küldött engem: az Atya*” – mondta a zsidóknak. (Mt 7,29)

c.) **Csodái, tanításának nagyszerűsége, emberiensége** hozzájárult ahhoz, hogy az emberek felnézzenek rá. Egy törvénytudó farizeus és írástudó sem merte kimondani azt, amit Jézus mondott a bűnösöknek: „*Bűneid bocsánatot nyertek.*” Jézus szavai a bűnös kétségeit eloszlatták, és biztos lehetett abban, hogy Isten nem kéri tőle számon bűnös tetteit, valóban megbocsátott. Megtisztulva kezdhetett új életet.

d.) A **názáretiek** viszont, mivel ismerték szüleiket, ismerték rokonságát és egyszerűségét, ezért lenézték, sőt ki akarták végezni, mert **nem voltak képesek elfogadni** azt az embert, aki nagyobb náluk, akinek tudását, hatalmát nem tudták önmaguknak megmagyarázni.

e.) A jó nevelő nem félti tekintélyét a neveltjeinek ellenvéleményétől. Tiszteli vitapartnereit.

Gondoljunk csak arra, amikor Jézus a házasság felbonthatatlanságáról beszélt. Habár tanítványai ellenvéleményen voltak és hivatkoztak Mózes tekintélyére: „*Miért parancsolta hát Mózes a válólevéllel történő elbocsátást?*” – mondták. Jézus válaszolt, de érvei nem hatották meg hallgatóit. Sőt azt mondták: „*Ha így áll a dolog férj és feleség között, nem érdemes megházasodni*” (Mt 19,10). Jézus nem torolja le őket, hanem kijelenti, hogy „*Nem mindenki tudja felfogni ezt, csak akinek Isten megadja*” (Mt 19,11).

f.) Jézus tekintélyét nem veszélyeztetik azok a viták, amelyek során tisztázódnak a fogalmak és Jézus elgondolásai. **Nem kényszeríti rá hallgatóira saját megközelítési módját**, hiszen az adott célt többféleképpen el lehet érni. Megtérés, bűnbánat, gyógyulás, önkéntes szegénység, a szeretetnek sokféle megnyilvánulása, egyaránt elvezetnek Isten országába.

9. Jézus egyéniségére jellemző a nevelői kiegyensúlyozottság.

a.) **Juvenalis mondja:** „Maxima reverentia puero.” Vagyis a gyermeknek meg kell adni a legnagyobb tiszteletet.

Jézus keményen beszél arról az emberről, aki egy gyermeket megbotráncoltat, vagyis bűnre vezet. „*Aki csak egyet is bűnre csábít a bennem hívő kicsinyek közül, jobban járna, ha malomkövet kötnének a nyakára s a tengerbe dobnák*” (Mt 18,6). Ebből látszik, hogy mennyire **tisztelte és féltette a kisgyermeket**.

b.) Jézus azonban nemcsak a gyermekeknek **adta meg a tiszteletet, hanem felnőtt hallgatóinak is**.

– Megdicsérte *a pogány századost* hitéért, aki szavaival óriási bizalmat mutatott az Úr Jézus iránt. „*Ekkora hitet senkinél sem találtam egész Izraelben*” (Mt 8,10) – mondta.

– Tisztelte *árulójának* szabad akaratát, habár fájt neki, hogy nem tudta letéríteni hamis útvjáról. „*Tedd meg hamarosan, amit tenni akarsz!*” (Jn 13,27) – szavakkal küldte el. És nem leplezte le az egész asztaltársaság előtt. Talán ez az igazán emberi magatartás döbbsentette meg Júdást, és ezért dobta vissza az áruló pénzt.

10. Fontos a nevelő hangneme nyelvezete és stílusa.

a.) **A nyelv adományának helyes ápolása és használata** a keresztényi tevékenység minden ágazatára kiterjed: az otthonra éppúgy, mint egymással való érintkezésünkre. Különösen jelentős ez, ha mint nevelő állók neveltjeim elé.

b.) **Az ember szavai belsejének vetületei.** Amikor valaki kinyitja a száját, véleményt alkot bármiről, sok mindent elárul jelleméről, felgósásáról és életstílusáról.

Ha a pedagógus finoman szól a gyermekekhez, ha türelmet tud tanúsítani akkor, amikor feszült a légkör, akkor a gyermekek visszafogottabbak lesznek.

Minden nevelőt, pedagógust meg kellene tanítani arra, hogy kellemes hangon beszéljen. **Tiszta, és tökéletes nyelvezetet használjon**, továbbá szívélyes és udvarias szavakat.

Minden egyes család, minden nevelői közösség és egyén kötelessége hogy, útját állja a romlott beszédnek. A gyermekek már a legkisebb korokban tanulják meg, hogy szüleikhez és egymáshoz tisztelettel beszéljenek. Meg kellene fogadni Szt. Pál tanácsát, aki azt írja a kolosszeieknek: „*Beszédetek legyen mindig szíves, sóval izes s akkor helyesen tudtok majd megfelelni mindenkinek*” (Kol 4,6).

c.) Ilyen lehetett **Jézus beszéde** is, hiszen Jézus szavairól az elfogatására kiküldött szolgák így nyilatkoznak: „*Ember így még nem beszélt*” (Jn 7,46). Milyen lehetett Jézus hangja, hanghordozása, amikor az élet elesettjeihez szólt? Hiszen ő vallja: „*Irgalmasságot akarok és nem áldozatot*” (Mt 9,12). „*Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket*” (Mt 9,13).

A 38 éve beteg emberhez, a tetőről leereszkedő bénához, a jobb latorhoz vagy a lábát könnyeivel öntöző nőhöz **az irgalmasság hangján tudott szólni**, amely felemelte őket, de ugyanakkor kemény han-

got használt, amikor a bűneikben megrögzött, gőgös farizeusokhoz szólt.

Amikor pedig szükségét látta a botránykeltésnek, hogy rá figyeljenek a pénzüikkel és árujukkal foglalatосkodó kereskedők, akkor osztozott is tudott fenni, és **kemény** csapásokkal hajtotta ki őket a templomból. A halk szó, a csendes figyelmeztetés bizony hatástalan lett volna abban az esetben.

d.) Beszéde bölcs volt, logikus, **természetfölötti tekintélyt sugárzó**, de sokszor fenyegető. Amikor pedig azt mondja, hogy „*Ki vádolhat engem bűnről?*” – akkor ez a kijelentés természetfölötti tekintélyre utal.

– **Bölcs**, amikor felállítja az aranszabályt: „*Amilyen mértékkel mérték, olyan mértékkel mérnek majd nektek is*” (Mk 4,24).

– **Következtető és elgondolkodtató** volt a beszéde, pl. amikor azt mondta: „*Ahol a kincsed, ott a szíved is*” (Mt 6, 21).

Ki más merte volna mondani Jézus idejében az ország-világ előtt nagy tekintélynek örvendő farizeusoknak: Jaj nektek farizeusok, jaj nektek írástudók?

Használta a képes beszédet, az allegóriát, a megszemélyesítést, a hasonlatot annak érdekében, hogy szavait a legegyszerűbb hallgatói is megértsék.

– Alapvető pedagógiai elv, hogy **a nevelőnek figyelembe kell vennie hallgatóinak gondolkodásmódját, szókincsét és gondolatfűzését**. Minél primitívebbek azok, akikhez szól, annál inkább kell alkalmaznia az egyszerű kifejezéseket, konkrét történeteket, amelyekből levonhatják a tanulságot.

– **Az értelmileg fejlettebb hallgatóság** már tud absztrahálni, és az elvont fogalmakat is megérti. Meg lehet figyelni, hogy Jézus hogyan beszélt az írástudó farizeussal, és hogyan az egyszerű, tanulatlan halászokkal és földművesekkel. Pl. mennyire más a stílusa, amikor a főembereknek bizonyítja, hogy Ő egy az Atyával, és egészen másként beszél a néphez, akik főleg példák és hasonlatok által értenek meg egy-egy igazságot.

(Folytatjuk.)

É l ő I g e
BIBLIAISKOLA
Szent Jeromos Bibliatársulat

A CSODAVÁRÓ HITTŐL
A VALÓDI HITIG (Jn 2,23-4,54)

I. Beszélgetés Nikodémussal (Jn 2,23-3,21)

A.) Alap gondolat

Miután szemügyre vettük a jánosi közösség történelmi helyzetét és ezzel együtt a jánosi üzenet döntésjellegét (azaz a hit és a hitetlenség egymáshoz való viszonyát), egy következő lépésben most mélyebben feltárjuk, hogy miben is áll ez a viszony, vagyis felvetjük a hit mellett vagy ellen való döntés témáját. Ebben az összefüggésben szót ejtünk arról, hogy a jánosi felfogásban szemlélt hitnek melyek a lényeges elemei. A hit témája végigvonul az egész evangéliumon (vö. 20,29-31). A Jn 3-4 ezt modellszerűen ábrázolja, amikor bemutatja Jézus találkozását három, egymástól teljesen különböző személlyel (a farizeus Nikodémus, a szamaritánus asszony és a pogány királyi tisztviselő). Ezekkel a szövegekkel való foglalkozás során megismerhetjük, hogy az emberek a Jézussal (ill. az ő szavával) való találkozásra milyen különböző módon reagálnak, és hogy a jánosi felfogás szerint mi az igazi hit és annak tartalma. Konkrétan arról a különbségről van szó, amely a jelekre (csodákra) támaszkodó hit és az egyedül Jézus szavára épülő hit között fennáll.

Hinni nem csak azt jelenti, hogy tudjuk: van Isten (vö. Jak 2,14-26): „*Hiszed, hogy egy az Isten - és jól teszed. De az ördögök is hiszik ezt*” (Jak 2,19).

Hinni János szerint azt jelenti: újjászületni a Szentlélekből. Újjászületni a Szentlélekből nem más, mint a szeretet törvénye szerint élni. A hit nem azt jelenti, hogy betartjuk a törvényeket és előírásokat. Ténylegesen hinni azt jelenti, hogy tetteink rugója és mércéje az Isten és a felebarát iránti szeretet.

„Szeretemben szolgáljatok egymásnak!

14 Mert az egész törvény egy mondatban teljesedik be, mégpedig ebben: »Szeresd felebarátodat, mint önmagadat«

22 A Lélek gyümölcse pedig a szeretet, öröm, békesség, türelem, kedvesség, jóság, hűség, **23** szelídség, önmegtartóztatás. Ilyenek ellen nincsen törvény. **24** Akik pedig Krisztus Jézuséi, megfeszítették testüket a vétkekkel és a kívánságokkal együtt. **25** Ha a Lélek által élünk, járjunk is a Lélek szerint!” (Gal 13b-14.22-25)

B.) Szentírási szöveg: Jn 2,23-3,21

Jézus Húsvétkor Jeruzsálemben ²³ Amikor Jeruzsálemben volt Húsvét ünnepén, sokan hittek az ő nevében, mert látták csodajeleit, amelyeket művelt. ²⁴ De Jézus nem bízta magát rájuk, mert ismerte mindnyájukat, s mert ²⁵ nem szorult rá, hogy valaki tanúságot tegyen az emberről; jól tudta ugyanis, hogy mi lakik az emberben.

Beszélgetés Nikodémussal ^{3,1} Volt a farizeusok közt egy Nikodémus nevű ember, a zsidók egyik főembere. ² Éjszaka elment Jézushoz, és így szólt hozzá: »Rabbi, tudjuk, hogy Istentől jött tanító vagy, mert senki nem tudja ezeket a csodajeleket véghezvinni, amelyeket te cselekszel, ha csak nincs vele az Isten.« ³ Jézus azt felelte neki: »Bizony, bizony mondom neked: ha valaki felülről nem születik, nem láthatja meg Isten országát.« ⁴ Nikodémus megkérdezte: »Hogyan születhet meg az ember, ha már vén? Csak nem mehet be ismét anyja méhében, hogy megszülessék?« ⁵ Jézus azt válaszolta: »Bizony, bizony mondom neked: ha valaki nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be Isten országába. ⁶ Ami a testből született, az test, és ami a Lélekből született, az lélek. ⁷ Ne csodálkozz, hogy azt mondtam neked: szükséges felülről megszületnetek. ⁸ A szél ott fúj, ahol akar. Hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön, és hová megy. Így van mindaz, aki a Lélektől született.« ⁹ Nikodémus megkérdezte: »De miképpen történhet meg mindez?« ¹⁰ Jézus azt felelte neki: »Te Izrael tanítója vagy, és nem tudod ezeket? ¹¹ Bizony, bizony mondom neked, hogy amit tudunk, azt mondjuk el, és amit láttunk, arról tanúskodunk, de a mi tanúságunkat nem fogadjátok el. ¹² Ha földi dolgokról szóltam nektek és nem hiszitek, hogyan fogjátok majd elhinni, ha a mennyei dolgokról beszélek nektek? ¹³ Senki sem ment föl a mennybe, csak az, aki a mennyből jött le: az Emberfia.

14 Ahogyan Mózes fölemelte a kígyót a pusztában, úgy kell majd az Emberfiának is fölemeltetnie, 15 hogy mindannak, aki hisz, örök élete legyen őbenne.»

Jézus küldetésének célja 16 Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. 17 Mert nem azért küldte Isten a Fiút a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön általa a világ. 18 Aki hisz benne, az nem esik ítélet alá, de aki nem hisz, az már ítélet alá esett, mert nem hitt az Isten egyszülött Fia nevében. 19 Az ítélet pedig ez: a világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mivel cselekedeteik gonoszak voltak. 20 Mert mindaz, aki gonoszat tesz, gyűlöli a világosságot, és nem megy a világosságra, hogy el ne marasztalják a cselekedeteit; 21 de aki az igazságot cselekszi, a világosságra megy, hogy nyilvánosságra jussanak tettei, mert Istenben cselekedte azokat.

C.) Bevezetés

1.) A Nikodémussal való beszélgetés (2,23-3,21)

– 2,23-25 A találkozások sorát a zsidó vezetőréteg egyik képviselője nyitja meg, a farizeusok csoportjából. Ő egyúttal minden olyan embert képvisel, akire Jézus jelei tesznek benyomást, de akire Jézus nem bízta rá magát (2,24-25), mert tudja, hogy az ilyen emberek evilági szemmel nézik, földi tapasztalataikhoz mérik őt – tehát valójában nem látnak és nem értenek semmit (kapcsolat a 2,23 v. és a 3,2 v. között).

– 3,1-2 Nikodémus és Jézus párbeszéde a görög szövegben így kezdődik „Volt egy ember”. Nikodémus is evilági szemmel nézi Jézust, ő sem ért semmit. Ha értene, hinne Jézusban, nem éjszaka lopakodna oda. Ő is úgy van, mint a tömeg, aki látta a csodajeleket és hitt.

A csodaváráó hit vak, nem találkozik a valódi Jézussal, „nem láthatja meg Isten országát” (Jn 3,3).

– 3,4-8 A párbeszédben végig megfigyelhető a *félreértés*, mint stíluseszköz, valamint a *dualisztikus világkép*. – A két beszélgető társ egészen különböző síkon mozog, nem alakul ki köztük tényleges kommunikáció, mert hiányzik az értés alapfeltétele, a hit. Ugyanis a földi-természeti gondolkodásba zárt embernek nem nyílik ajtó Jézus kinyilatkoztatásához. Ezt az ajtót egyedül a Lélek tudja megnyitni számára, mert csak a Lélek tudja létrehozni a hitet.

– **3,9-21** A harmadik párbeszéd teológiai jelentőségű, amit a hosszúsága is jelez. Választ kell adnia a „Lélekből való születés” „hogyan”-jára (9. v.). A válasz mindenekelőtt azért meglepő, mert nem a „születésről” és a Lélekről beszél, hanem Isten üdvözítő művéről és kinyilatkoztatásáról, melyet a Fiú által adott. Ez a rész egyfajta *hit-katekézis* a hit kezdetéről és mértékéről. Az egész keresztény üdvösség-misztérium szóba kerül benne (a Fiú küldetése, hogy megmentse a világot; Jézus halála és felmagasztalása; hit, élet, hitetlenség, ítélet). Tulajdonképpen a János evangélium üzenetének összefoglalását találjuk meg benne.

Döntő ennek az üzenetnek a hitben való elfogadása. A 11. versben a közösség tesz tanúságot a Jézushoz való tartozásról („amit tudunk, azt mondjuk el, és amit láttunk, arról tanúskodunk” – ez az egyetlen alkalom, amikor Jézus szájából a többes szám első személyt halljuk; figyeljük meg, hogy a fejezet elején szereplő fogalmak: a „tudni”, és a „tanító” itt újra felbukkannak, szembeállítva a 2. verssel). Az evangélista a Jn 3,10-21-gyel a Lélekből való születés „hogyan”-jának kérdésére akar válaszolni. Ebből nyilvánvaló, hogy ez a „hogyan” a születés hívő elfogadása által valósul meg, amikor a kinyilatkoztatás megtörténik; a Lélek első működése a hit. Tehát a „Lélekből születés” alatt a hit születését érti. Hogy mit jelent az emberi szabadság, azzal az evangélista itt éppoly keveset foglalkozik, mint másutt (vö. 6,36-40). Az azonban, hogy feltételezi az emberi szabadságot, a 19-21. versek alapján egyértelmű, mert megjelenik a hit döntése. Jelentős hangsúlyt kap az is, hogy Isten üdvözítő akaratának abszolút elsőbbsége van (16k). A kinyilatkoztató beszéd meghívás a hitre, mert csak a hit által részesedünk Isten életének ajándékában. Ez az egyetlen feltétel. (Figyeljük meg, hogy ezúttal a „hit”-hez újra hozzákapcsolódnak más fogalmak is, mint a „születés elfogadása”, a „Jézushoz ill. a világossághoz jönni”.) Ez a hit kétségtelenül különbözik a pusztán „csodaváró hittől” („hinni” Jánosnál mindig igei, sohasem statikus főnévi alak).

A 3,11-21 közeli rokonságban van a 3,31-36-tal, mely egykor talán a beszéd eredeti befejezését képezte. Erősen dualisztikus fogalmakat használ.

A beszélgetés nincs lezárva (nem követi Nikodémus válasza). Ez mutatja, hogy ami elhangzott, valójában minden ember számára mondatott. A hit tanítása által mindenki a hit döntése elé kerül, s ez a döntés pozitív is, negatív is lehet.

2.) A jánosi dualizmus

A János-evangélium szembetűnő ismertetőjegye a dualisztikus fogalmiság, mely meghatározott világfelfogást és emberértelmezést tükröz. Eszerint két egymást teljesen kizáró hatalom vagy *befolyásolási szféra* létezik, amelyeket ellentétes (dualisztikus) fogalompárok fejez ki: élet – halál, fény – sötét, igazság – hazugság, szabadság – szolgaság, lélek – test/világ, Isten – ördög, fönt – lent. A cselekedetek ezen hatalmak valamelyikének befolyása alatt állnak, ezt ellentétpárokkal vagy a fogalmak egyikének tagadása által fejez ki: szeretni – gyűlölni, igazságot cselekedni – gonoszságot cselekedni; hinni, megismerni/ismerni, jönni (Jézushoz), hozzá tartozni, benne maradni, befogadni (mellette a megfelelő ellentét). Példák: 3,3.5.31; 8,23.44.47; 15,19; 18,36; 17,14.16.

A két hatalom egyikéhez való tartozás egyet jelent azzal: belőle eredni („*belőle lenni*”, „*belőle születni*”). Ez minden egyes ember létét és cselekedeteit meghatározza, és döntő az ember üdvössége vagy kárhozata szempontjából.

A dualisztikus látásmód Jánosnál *térbeli szemléltetéssel* is összekapcsolódik. A „fönt” az Isten hatalmi szférája, a Léleké, az életé, míg a „lent” az ördögé, a testé, a halálé. Ebből adódik, hogy a világnak önmagában nincs élete: sötétségben és halálban létezik. Élet csak a fönti szférából, Istentől érkezhethet. A jánosi ábrázolás szerint Jézus Istentől küldetett a földre, hogy azt az életben részesítse, és ezzel együtt minden üdvözítő jóban (mint az igazság, a szabadság, a fény, a Lélek). Ez a negyedik evangéliumban gyakran kifejezésre jut, különösen a jánosi „én vagyok” mondásokban (a jánosi küldött-krisztológia). Az egyik világból a másikba való *átmenés* a *hit által* történik meg, amely ugyanakkor ajándék is, „Isten tette” (6,29) ill. az ő Lelkének ajándéka. Mert csak az tud hinni és csak az részesedik Isten életének világából (vö. 6,36-47), aki „Istentől” (1,12) ill. a „Lélektől”, felülről született (vö. 3,31; 8,23.44.47; 15,19; 17,14.16; 18,36; 3,3.5).

Az ember önmagától képtelen hitre, mert „test”. De nincs örökre bezárva (predesztinálva arra), hogy a testbeli létezésben, tehát a kárhozatban, a halál hatalmában maradjon. Jézus kinyilatkoztatása által (Isten küldöttének szava által) hívást kapott a döntésre (ezért nevezik a jánosi dualizmust „*döntés-dualizmusnak*” is, vö. 3,19-21; 6,35; 12,44-50). Mindenkinek föl van ajánlva a lehetőség, hogy valódi élete legyen. Ennek egyetlen feltétele, hogy az illető megnyíljk Jézus kinyilatkoztatása előtt, és befogadja a hitet.

A jánosi dualizmus tehát végül is az élet és a halál közötti választásról szól, egyben a hit és hitetlenség közötti döntésről, mert csak a hit nyitja meg az életre jutás kapuját. Fiának elküldésével Istennek az a célja, hogy a világ részesedjk az ő életéből, nem az, hogy elítélje azt (az üdvösség elsőbbsége, vö. 3,14-18; 6,47; 10,10; 12,46.50; 20,31).

Ez a jánosi dualizmus nem pusztán teológiai spekuláció eredménye a környezet hatására (ahol adott volt egy erősödő dualisztikus áramlat, egyfajta dualisztikus világézés; ennek befolyása Qumránban is észlelhető), – sokkal inkább a jánosi közösség helyzetének következménye (küzdelem a zsidósággal).

3.) Négyféle ember van:

– Az *ösztonember*, aki olyan, mint a gátak nélküli folyó, féktelen, teszi azt, ami neki éppen jó, amit az ösztönei, indulatai diktálnak, nincs tekintettel másokra.

– A *kultúremler*, aki olyan, mint a gátak közé szorított folyó, ösztöneit, indulatait a társadalmi együttélés szabályai közé szorítja, fékezi. A víz azonban itt sem más; ha átszakítja a gátakat, ugyanolyan romboló.

– A *vallásos ember* valami hasonló az előbbihez, csak magasabbak, erősebbek a gátak.

– A Szentlélekből megújult, *újjászületett embernél* nem a gátak magasabbak, hanem a víz minősége változott meg.

Bővebben lásd: Cseri Kálmán „Újonnan kell születnetek”, 9. fejezet (Budapest-Pasaréti Református Egyházközség, Bp. 1999.)

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, idő-tartam</i>
<p>1. Ének: Jöjj, Szentlélek, jöjj közénk (Énekelj az Úrnak c. dalgyűjtemény)</p> <p>2. Bevezetéként egyéni elmélkedés témánk alapgondolatáról, a hitről: - Miért hiszek? - Hogyan kezdtem hinni? - Mit jelent számomra a hit?</p> <p>3. A Nikodémussal való beszélgetés (2,23-3,21) A bevezető rész (2,23-25) tematikájának kidolgozása és ennek kapcsolata a 3,1-2-vel; a központi fogalmak aláhúzása (hit – jel – tanúságtétel)</p> <p>a.) A szövegszerkezet kidolgozása A szöveg szinte kizárólag Nikodémus kérdéseiből és Jézus válaszaiból áll. Nikodémus kérdései egyre rövidülnek, Jézus válaszai egyre hosszabbodnak.</p> <p>b.) Szerepjáték</p>	<p>kottából</p> <p>egyéni elmélkedés írásban: az adott kérdések alapján</p> <p>szövegmunka</p> <p>a kérdések és válaszok aláhúzása különböző színekkel</p> <p>a párbeszéd eljátszása</p>	<p>kotta, 502.o. 5 perc</p> <p>papírlapok a kérdésekkel, ceruza, 20 perc</p> <p>szentírási szöveg külön lapon 60 perc</p> <p>aláhúzott szöveg</p>
<p>4.) Elemzés: <u>I. Párbeszéd (1-3.v.):</u> – Nikodémus kérdése (indirekt: Kivagy?) – Jézus válasza tekintélyi beszéd (kinyilatkoztató: <i>Bizony, bizony</i>) formában. Az ember gyökeres változásához új kezdetre van szükség a Szentlélek által.</p> <p><u>II. Párbeszéd (4-8.v.)</u> – Nikodémus kérdése (félreértés) – Jézus válasza tekintélyi beszéd (kinyilatkoztató) formában – a 3. vers további pontosítása (párhuzam a 3. és 5. v. között). A szélhez való hasonlítás (a görög pneuma = szél = lélek).</p>	<p>csoportos elemzőmunka az óravezető vezetésével</p>	<p>tábla, kréta, jegyzetfüzet, ceruza</p>

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, idő- tartam</i>
----------------	----------------	----------------------------------

III. Párbeszéd (9-21.v.)

- Nikodémus rövid kérdése
- Jézus hosszú válasza tekintélyi beszéd (kinyilatkoztató) formában. Tanítás a hitről (13-21), a keresztény hit kezdetéről és mércéjéről. A hitbeli döntés következményei. Ld. még: Bevezetés 1.

5.) Dualizmus a szövegben

Ld. Bevezetés 2.

az óravezető előadása, egyéni jegyzetelés

jegyzetfüzet, ceruza, 5 perc

- 6.) Meditáció:**
- zene, Antonio Vivaldi, D dúr (R 512.) Concerto fuvolára, hegedűre és vonósokra, I. tétel, Allegro molto
-
- a. Meghallgatjuk a zenét (esetleg többször is)

zenei meditáció, b. és c. feladat kiscsoportban, utána összegzés

hangkazetta vagy CD lejátszó, 20 perc

b. Hogy hatott ránk?

c. Kapcsolatba hozzuk a szentírási szöveggel

- 7.) Befejező gondolatok**
- a Szentlélekben újjászületett emberről, ld. Bevezetés 3.

5 perc

8.) Befejező ének és imakotta, gyertya
5 perc

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában hitoktatók és érdeklődők részvételével „Élő Ige” címmel **bibliaiskola** működik. Az órákat októbertől májusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig tartjuk. A kidolgozott anyagot folyamatosan közreadjuk a Jeromos füzetek állandó mellékleteként. Jelen füzetünk a harmincnegyedik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2001. június 16.

Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető

Gelly Anna munkatárs, Tarjányi Béla szakmai vezető

Ingo Baldermann

Hogyan találunk magukra gyermekek a zsoltárokból?

*A szerző nyugalmazott evangélikus teológiai tanár, aki egyetemi oktatóként sem hagyta abba az iskolai hitoktatást. Cikkében (amelyet a *Bibel und Kirche* idei első számából kivonatoltan ismertetünk és idézünk) arról számol be, hogy a gyermekeket a zsoltárok, sőt éppen a panasz-zsoltárok szavai segíthetik Istennel való kapcsolatuk kialakulásában. (A kivonatot Székely István készítette.)*

»A gyermekek, igen következetesen, számtalan jelét adták annak, hogy a hittanóráinktól többet várnak, mint bibliai történetek érdekes megbeszélését. Amikor a gimnázium alsó osztlyaiban¹ azt a nem túl ügyesen fogalmazott kérdést tettem fel nekik, hogy melyek volnának a legfontosabb dolgok, amiket Istentől meg szeretnének kérdezni, az egyik fiú ezeket írta le:

Meddig fogok még élni?

Meddig él még a kutyám?

Mikor pusztul el a világ?

Miért van olyan sok igazságtalanság?

Egyszer egy másik osztályban az óra végén azt kérdezték tőlem: Tessék nekünk őszintén megmondani: leszünk-e mi egyáltalán felnőttek? Emlékszem, hogy az óra derűs légkörű volt; semmi olyat nem tettem, ami világvégi hangulatot kelthetett volna. Később rájöttem, hogy a gyerekek sokkal érzékenyebben reagáltak a környezetrombolás tényeire, mint ahogy én azokban az időkben.

Világos, hogy helyzetünk felismerése nyomasztotta őket, és éppen a hitoktatótól várták, hogy erről ne hallgasson. De mit mondhattam nekik, ha őszinte akartam maradni, nem keltve sem olcsó derűlátást, sem reménytelenséget?

Ezek a 70-es évek közepén történtek; az elhangzott kérdések azóta is mindig előttem vannak, és megváltoztatták egész munkamódszeremet.«

A szerző – gyakorló egyetemi hallgatóival együtt – rádöbrent a gyermekekben élő félelemre és a depresszió veszélyére. Feltette önmagának a kérdést: »Mit teszek én, ha hasonló kérdésekkel nem boldogulok? Mindig a zsoltárokhoz folyamodom, de nem a történeti kritika egzegétikai eszközeivel, hanem úgy, ahogy a zsoltár szavait pél-

¹ Körülbelül 11 éves korukban – Sz.I.

dául éjjel álmatlanul vagy ébredéskor a reggeli szürkületben sutto-
gom. Egyszer egy igen szorongató helyzetben attól, hogy elveszítsem
lábam alól a talajt, ezek a szavak óvtak meg: *'Sorsom a Te kezében
van'* (Zsolt 31,16). Ezt ismétелgettem magamban, és közben éreztem:
így képes vagyok újra lélegzetet venni.«

Hasonló tapasztalatokat említ a szerző néhány más zsoltárverssel
kapcsolatban: Zsolt 139,5; 118,17; 27,13. De gyermekszájba is ille-
nek ezek a szavak?

»Az egyetemi gyakorló csoport is egyetértett abban, hogy nincs értelme a
gyermekeket megtanítani az Istenben való bizalom nagy szavaira, felszólítva
őket: Így kell bíznotok nektek is Istenben! Felszólítások nem tanítanak meg
bizalomra. Meg kell próbálnunk eljutni arra, hogy maguk a gyerekek is képe-
sek legyenek hasonlóan használni a zsoltárok szavait. De hogyan kezdünk
hozzá ehhez?«

A BIBLIA SZÓLÁSRA INDÍTTJA A GYERMEKEKET. »Elkezdünk
végigolvasni a zsoltárokat, és megdöbbsentünk: Ez nem a gyerekek
nyelve! Mégis: újraolvasva észrevettük, hogy olyan verssorokat is ta-
lálunk, amelyeket mintha éppen ezeknek a gyerekeknek írtak volna,
mint például a következőket:

- *Mélységes iszapba süllyedtem, megállni nem tudok* (Zsolt 69,3).
- *Fáradtra kiáltottam magamat, torkom berekedt, szemem
elhomályosul, amíg Istenre várok* (Zsolt 69,4).
- *Kiáltok nappal, de Te nem hallgatsz meg,
és éjjel is, de nyugtot nem találok* (Zsolt 22,3).
- *Körülvett engem sok tulok* (Zsolt 22,13).
- *Átlyuggatták kezemet és lábamat* (Zsolt 22,17).
- *Mint összetört edény, olyanná lettem* (Zsolt 31,13).

Meglepő volt, hogy minden esetben panaszos szavakról volt szó,
mégpedig a legnehezebbekből, a szenvedés zsoltáraiból (Zsolt 69; 22;
31). Jobban örültünk volna, ha más utat találunk a zsoltárok megkö-
zelítésére. De végül is ki akartunk lépni a tanításnak azokból a régi
formáiból, amelyekben azt próbáltuk elmagyarázni a gyerekeknek,
hogy ez vagy az a bibliai szöveg *'valójában mit akar mondani'*. Ha
azt akarjuk, hogy a zsoltárok valóban segítsenek a gyermekeknek,
akkor azoknak közvetlenül hozzájuk kell szólniuk. Olyan ponthoz ér-
keztünk, ahol csak maga a Biblia segíthet, nem a Bibliáról szóló okos
szavak.«

A gyakorló csoport merészen elhatározta, hogy minden előkészítés
nélkül csak a zsoltárok egy-egy mondatát írják fel a táblára, és várják

az arról kialakuló beszélgetést. Legelsőnek Zsolt 69,3 fentebb idézett részletét választották; annak alapján egymástól független diákcsoportokban szinte azonos nyilatkozatok hangzottak el, számos hasonló tartalmú beszélgetés alakult ki. Az egyik (gimn. IV.osztályos) csoportban pl. a következők hangzottak el:

»– Szomorúan hangzik, ha ezt olvassuk...

– Azt is gondolhatjuk, hogy valaki valahogyan elsüllyed a sötétben, hogy már senki nem játszik vele.

– Ez elszomorító.

– Ha egyedül vagyunk...

– Ha belesüllyedünk és segítségért kiáltunk, de senki nincs ott.

– Ha egyedül, teljesen egyedül vagy egy mély gödörben, ahonnan többé senki nem hoz ki téged.

Az a fiú aki ezt a legutóbbi megállapítást tette, néhány további hozzászólás után ismét megszólalt:

– És hogy az iszap azt akarja jelenteni, hogy feneketlen szomorúság,² hogy ez nem múlik el, végnélküli szomorúság.«

Váratlan kreativitás. Tehát a gyermekek a metaforát magyarázat nélkül megértik, 'beszélgetnek' a bibliai szöveggel, azt összekapcsolják saját tapasztalataikkal. Ez az oktató moralizálásnál sokkal mélyebbre ható kettős feltárulás: megnyílik előttük a szöveg, és ugyanakkor saját lényük és helyzetük is. – Ehhez egyetlen mondat kell; hosszabb szöveg nem indítja el ugyanezt a folyamatot. A 'megszólalás' esetleg rajz, egyszerű hangszer hangja, tánc vagy játék is pótolhatja (mindez a gyerekek által kitalálva és megjátszva). – A szerző csoportjaiban a feliratok később bővültek: a panaszosak után a bizalom, majd a dicsérő zsoltárok szavaival. Az is jól bevált, hogy a foglalkozás elején mindenki választott egy feliratot, és később arról beszélt. – Fontos, hogy a zsoltárfordítás valódi érzelmeket közvetítsen.

Ami így létrejött, az hasonló a felszabadítás teológiájához abban a tekintetben, hogy a gyermekek – amikor az aggodalmaikat, fájdalmaikat és bizalmukat, örömeiket is kifejezték – lelkileg megerősödtek, megtanultak reménykedni. Sőt: megtanulták kifejezni önmagukat; szorongásukban a zsoltárokból megtanulták azt, amire semmilyen bátorító felszólítás nem képes, a biztató védetség szavait. Ilyeneket: 'Jobbod erősen tart engem' (Zsolt 63,9); 'Fölemeled a fejem' (Zsolt

² A »Traurigkeit ohne Grund« szó szerinti értelme! (Csak átvitt értelemben: oknélküli szomorúság. – Sz.l.)

3,4); 'Erősségem és menedékem vagy' (Zsolt 31,4). »A gyerekek azonnal felfogják ezeknek a szavaknak a megnyugtató erejét; megértik, hogy közvetlenül a félelemmel és a 'feneketlen szomorúsággal' állnak szemben. És a legvigasztalóbb szó: 'Te velem vagy' (Zsolt 23,4); ez pedig éppen Isten bibliai nevének héber jelentése: 'Én vagyok, aki (veletek) vagyok' (Kiv 3,14).

A gyerekek ezeket a második személyű mondatokat rögtön emberek közötti kapcsolatokra vonatkoztatják, például hogy milyen jó, ha az anya azt mondja: Hiszen én itt vagyok, veled vagyok!« És a tapasztalat azt mutatja, hogy azok a gyerekek is tesznek ilyen meleghangú kijelentéseket, akiknek hasonló élményei talán soha nem lehetek. Ezzel már megközelítettük annak érzékeltetését, amire az 'Isten' szó önmagában nem képes. Vallásos környezet és előismeretek nélküli gyerekek is megérzik, hogy a Bibliával közel juthatnak egy olyan Valósághoz, 'Istenhez', aki nem félelmetes, hanem egyértelműen vigasztaló és felénk forduló. »Nem az Istenről való távolságtartó és okos beszéd, hanem csakis a megszólítás, a panasz, a bizalom, a dicséret, az Ő nevének kimondása képes a gyerekeket Isten valóságának megtapasztalására vezetni.«

A reményt csak Istenhez kapcsolva lehet megtanulni. Ehhez az első lépést a zsoltárok bizalmat sugárzó szavai jelentik. De szükségesegek olyan tapasztalatok, amelyeneket a nagy dicsőítő zsoltárok fejeznek ki (pl. Zsolt 104; 139), »amelyek szememet először az élet szépségére nyitják ki, azután arra, hogy miként hordoz engem egy háló; a források vizére, a hatalmas fákra, a belélegzett levegőre, a növekvő vetésre, sok fényre, színre, szépségre, a csillagos ég csodájára, az újszülött gyermekekre (Zsolt 8), akit Isten már egészen 'kiformált' (Zsolt 139,13).

Minderre szükségem van, hogy ezeket a tapasztalataimat szembeállítsam a reménytelenség hatalmával; a remény nem olyan, hogy egy csapásra elnyertem: naponta újra előlről kell tanulnom. Ebben segítenek a teremtés zsoltárai a maguk érvelésével, az Újszövetség csoda-történeteinek tapasztalatai (amelyeket, a zsoltárokkal együtt, a gyerekekkel is megbeszélünk), a feltámadás üzenete a maga óvatos, hatékony módszerével, amely a halál küszöbéig, sőt azon túl vezet.«

»A zsoltárok mindnyájunkat tanulókká tettek...A gyerekek megnyilatkozásai a jelentésnek sokszor olyan mélységét tárták fel, amelyet előtte nem vettünk észre... Ők nem teológiai pontosításokat, felszólításokat és intelmeket vittek magukkal, hanem szavakat, amelyek kísérőik lettek és megszólították őket, amikor egyedül voltak...«

Biblikus folyóiratok szemléje

A **Bibel und Kirche** idei 1. száma a zsoltárokkal foglalkozik. Innen vettük Ingo Baldermann-nak a jelen füzetünkben kivonatosan közölt tanulmányos beszámolóját. A következőkben a többi cikkről adunk rövid tájékoztatást; közülük több is arról az irányzatról szól, amely a Zsoltárok könyvét vagy annak nagyobb részeit szorosán összetartozónak és együttesként is üzenetközvetítőnek tekinti anélkül, hogy az egyes zsoltárok önálló értékét lebecsülné.

Bernd Janowski a zsoltárok öt könyvét *Izrael történelméhez*, ezen belül az utolsó és a befejező 5 »Hallel« zsoltárt Izrael helyreállításához kapcsolja. Ugyanakkor az egyes zsoltárokból, vagy zsoltár-csoportokban az *imádkozó egyéni életsorsa* jelenhet meg (panasz, majd remény és szabadulás). Valamennyi zsoltár a bizalmas Istenhezfordulás hangja, amelynek nyelvezetét az egész Szentírás használja. – Erich Zenger áttekinti a Zsoltárok könyvét egészében vizsgáló kutatás több mint 100 éves történetét, és *egyes érdekességeken túl számos bíráló észrevételt* tesz. Egyesek megtették, hogy összetartozónak ítélt zsoltárokat kiszakítottak kánoni helyükről, másokat több részre vágta, sőt szövegüket »korrigálták«. Próbáltak összefüggéseket keresni a feltételezett liturgikus felhasználás alapján, vagy tartalmi kapcsolatot találni egymást követő zsoltárokból, zsoltárcsoportokban. A keresztény zsoltárolvasás is sok új összefüggést fedezhet fel. Hasonló kutatás a Szentírás más könyveivel kapcsolatban is folyik (pl. Péld; Siralm; Én; a tizenkét kisp próféta egy könyvként tekintve). – Frank-Lothar Hossfeld szerint az egyes zsoltárok, a csoportok és az egész könyv dinamikája, haladási iránya *panasz* → *dicseret* és *egyén* → *közösség*. A súlyos megpróbáltatásból fakadó panasz és a halmozott dicseret nyelvéből semmi nincs kizárva, amíg Isten és az imádkozó közti kapcsolat fennmarad. – Erhard S. Gerstenberger megállapítja, hogy a zsoltárokból található *prédikációk*, Istennek a közösséghez intézett szavai (pl. Zsolt 50,7-23; 81,9-17), gyakran a zsoltár többi részeivel együtt (pl. Zsolt 95) sokat elárulnak az ószövetségi kor istentiszteletéről. A királyságok korában központi helyeken (Bétel, Dán, Szamaria, főként pedig Jeruzsálem) elsősorban a királyokhoz és az egész néphez kötődő, míg vidéken (pl. Siló, Gilgál, Nób, Gibeá, Ofra stb.) a helyi közösségekhez és személyekhez csatlakozó ünneplés folyhatott. Később az utóbbiakból alakultak ki a *zsinagógai istentiszteletek*, amelyekben – a Neh 8-ban leírtakhoz hasonlóan – Mózes törvényeiből olvas-

tak, és azokat (a körülményekhez rugalmasan alkalmazva) magyarázták. Prédikációt olvashatunk Zsolt 78-ban és MTörv 32-ben is. – Norbert Lohfink S.J. a Bibliának a *Zsoltárok könyvének kívüli zsoltárait* vizsgálja (pl. 1 Sám 2 és párja: 2 Sám 22; Jón 2; Kiv 15; MTörv 32). Ezek nem a történeket lendítik előre, hanem inkább nyugvópontok, mintegy Isten szavai. A *Lukács-evangélium* 1-2. fejezetének 4 éneke az elbeszélés szavaihoz is, de még inkább egymáshoz kapcsolódik; tulajdonképpen az üdvösségtörténetet mondják el, s így illeszkednek a keresztyén zsolozsmába (Magnificat, Benedictus, Gloria, Nunc dimittis). – Klara Butting felhívja a figyelmet arra, hogy a jeruzsálemi templomban *nem csak férfiak* voltak templomi énekesek és zenészek (1 Krón 25,5-6). Zsolt 48,12 és 97,8 Júda leányainak örömről énekel; Zsolt 68 több vonatkozásban is szól a nőkről (6., 12., 26.v.). A Szentírás más könyveiben olvashatjuk Mirjám, Debóra, Hanna, Judit, Mária énekét és Eszter imáját. Valószínűleg több zsoltár is női lélek kifejezője (pl. Zsolt 131).

A Biblia heute 1/2001. számának összes cikke a Szentírás »szöveg-tanúival« foglalkozik. Jó összefoglalást olvashatunk az írás történetéről, az »iratok« fajtáiról (főként a tekercsekről és a kódexekről), a legfontosabb fennmaradt kézírásos szövegekről, az »eredeti szöveg« kérdéséről, az első fordításokról, a kánonról. – Az »eredeti szöveg« ügyében Christian Wagner felteszi a kérdést: vajon Sirák fia könyvének a kairói zsinagógában talált töredékes héber szövege, vagy az Egyház által 2000 éve olvasott görög fordítása a »kötelező« Szentírás-szöveg? A válasz: »Mindkettő! Az irodalomtudomány »eredeti szövegre« vonatkozó elvei ellenére a két szöveget nem állíthatjuk szembe egymással. Isten nem magában a szövegben nyilatkozik meg, hanem sokkal inkább az Egyház hite és közössége által elfogadott Bibliában, amely akár »eredeti szöveg«, akár fordítás lehet.« – David Trobisch az *újszövetségi írások* gyűjteményeiről (a 2-7. századból kb. 220 ilyen van) megállapítja, hogy azok (5 kivételével) ugyanazt a 27 írást tartalmazzák, ugyanabban a csoportosításban és sorrendben, azonos címekkel, az egész gyűjteményt Újszövetségnek nevezve, a korábban alig használt könyvformájúak (nem tekercsek), s az egyes »szent« neveket (pl. Isten, Krisztus stb.) addig nem ismert módon ugyanúgy rövidítik. Joggal következtethetünk (a 2. századtól, tehát a kánonra vonatkozó első zsinati határozatot sokkal megelőzően) kialakult egyházi gyakorlatra s ahhoz kapcsolódó »könyvkiadókra«. (A szerző doktori értekezése is erről szól.) – A füzet 1-1 oldala a héber

Biblia és a görög Újszövetség lapszéli jegyzetekkel ellátott kritikai kiadását mutatja be, ügyes gyakorlati magyarázatokkal.

A **Revue Biblique** 2001. évi 1. számában Raymond Jacques Tournay O.P. a *Zsolt 16, 1-4-ről*, amit a magyarázók »megromlott szövegrészként« szottak kezelni, megállapítja, hogy az egy jámbor levitának szinkretista társaival folytatott éles harcát fejezi ki. (Hasonló pl. Iz 65,5; 66,4.) – Ugyanebben a számban Innocent Himbaza a Bír 7,5-6 kapcsán kifejti azt az elvet, hogy az Ószövetség héber (*maszóréta*) és görög (*LXX*) szövegének eltérését általában nem kell hibaként kezelni vagy kiegyenlíteni, hanem mindkét változatot a saját eredetiségében kell értelmezni. – Nicholas Perrin a *Prédikátor könyve* keretszövegéből (1,1 és 12,9-14) – más ószövetségi (részben apokrif) szövegek alapján – azt a következtetést vonja le, hogy a könyvben megnyilatkozó bölcsesség a várt Messiás üzenete, aki eljövetele előtt »Dávid fia«, »Jeruzsálem királya« és egy »pásztor« szavai útján szól hozzánk. – Ugyanez a szám ismerteti Martin C. Albi doktori értekezését a korai kereszténység »*Testimonia*«-gyűjteményeiről. Az Ószövetség idézetgyűjteményeihez hasonló formában igen hamar készülhettek írások Jézus szavairól. A magyarázatok nem különültek el élesen a magyarázott szövegektől; a hitelesség az egyezések alapján dönthető el. A szemleirő szerint az értekezés komoly segítséget nyújt az Újszövetség létrejöttének és a Szentírás – Szentagyomány viszonyának tudományos vizsgálatához.

A **Journal of Biblical Literature** 2001. évi 1. számában William L. Holladay a *Habakuk könyvében szereplő két kérdés* (1,2-4 és 2,1), valamint az ezekre Isten által adott *válaszok történelmi háttérét* vizsgálja. A szerző által csak feltevésnek tekintett eredmény, hogy a válasz-szövegek Kr.e. 605 és 594 között 4 lépésben jöttek létre, a változó történelmi eseményekhez igazodva, és a szárazság miatti könyörgő böjthöz kapcsolódva. A második kérdésre a végső válasz a 3. fejezet, Isten győzelmes bevonulásának látomásának leírása. Az ezt közvetlenül megelőző rész (2,5-20) részben Jojakim uralkodását bírálja (v.ö. Jer 22,13-17), részben Nebukadnezárnak szól, egymástól nehezen szétválaszthatóan.

OLVASÓINK KÉRDEZIK

A kérdésekre Czigliányi Zsolt teológiai tanár válaszol

- ✎ Kérdés:** Zsid 9,22 értelme több szempontból is homályos:
- Hol szerepel a törvényben, hogy majdnem minden dolog vérral tisztul meg (s ez hogy értendő)?
 - Hogy értsük azt, hogy vérontás nélkül nincs bűnbocsánat?

Válasz: Két gondolat kapcsolódik össze a levél e részletének fejtegetésében: az egyik a szövetségkötés, a másik a bűnbocsánat. Az új szövetség alapja ugyanis az Úr Jézus engesztelő áldozata, amely bűnbocsánatot hozott, és ezzel megszüntette a legfőbb akadályt Isten és az ember kapcsolatában. A két gondolat között a kapcsolatot tehát a vérontás jelenti. A szerző olyan ószövetségi helyeket idéz fel, amelyekben a szövetségkötés, illetve a bűnbocsánat vérral megy végbe.

A szövetségkötés ószövetségi előképe a Sínai hegyi szövetségkötés (Kiv 24,2-8). Itt a vérral való meghintés eredetileg nem a bűnbocsánat jelképe, hanem annak, hogy a megkötött szövetség életre-halálra szól. Mivel ez a szöveg nem elég erőteljesen fejezi ki, hogy a szövetségkötés az engesztelés révén valósul meg, a szerző a 9,22-ben még hozzáfűz egy utalást a Lev 17,11-re is. Itt a Tóra a vér evésének tilalmát magyarázza: a vért azért tilos megenni, mert az élet van benne; ezért szent dolog, amelyet Isten az oltárra szánt, hogy engesztelést szerezzen. Ez tehát az áldozati állat legszentebb része, amely egyedül Istent illeti meg. E szövegben viszont nincs szó a vérral való meghintésről. Az ember itt azzal válik kedvessé Isten előtt (mert ez az engesztelés lényege), hogy kifejezi: elismeri Istent az élet urának.

Van tehát még egy harmadik utalás is, amelyet a levél előzőleg (9,7-8) már kifejtett: egy évben egyszer, az engesztelés napján a főpap belép a szentek szentjébe, és az áldozati állat vérével meghinti az engesztelés tábláját. Ebben mindkét gondolat jelen van: a nép a vétkeivel el-eltávolodik az örök szövetségtől, amelyet Isten kötött vele. A szertartással mintegy "emlékezteti" Istent az összetartozásra, ugyanakkor engeszteli is a vér áldozatával.

Egyebek mellett tehát ez a három gondolat fonódik össze a levél e részében, amelynek az a célja, hogy megmagyarázza: Krisztus a maga egyszeri véres áldozatával örök kiengesztelődést szerzett. Mivel ez egy értekezés, azért az ószövetségi utalások alá vannak rendelve a kifejthető gondolatnak. A szerző nem az Ószövetséget magyarázza, ha-

nem Krisztus áldozatának értelmét! Hamarosan ki is fejt (10,1), hogy a törvény csak árnyéka az eljövendő javoknak: valódi jelentését csak Jézusban nyeri el. Ez a feltett kérdésekre is érvényes. Jézus kereszthalálában Isten is és az ember is a legszentebbet ajándékozta egymásnak: Isten az egyszülött Fiát adta oda (Jn 3,16), az ember Jézus pedig engedelmisségében elment mindhalálig, egészen a kereszthalálig (Fil 2,8). Végső soron ugyanezt fejezi ki a Zsidókhoz írt levél is e helyen: a kiengesztelődésnek nem volt és nem is lehetett más útja, mint az élet odaadásáig eljutó áldozat, mert a szeretet teljessége az áldozat. Vagyis itt semmiképpen nem arról van szó, hogy véres bosszút kellett állni a bűnökért, mert enélkül nincs bocsánat, hanem arról, hogy az áldozatban kifejeződő szeretet és engedelmisség nem állhatott meg félúton, el kellett jutniuk a végsőig, az élet teljes odaadásáig.

🔑 Kérdés: Mit jelent a Jel 2,26-27-ben szereplő, az Úr Jézus által a híveknek ígért (kegyetlen) hatalom a pogány nemzetek fölött?

Válasz: A kérdéses rész a tiatirai egyházhoz írt levél (Jel 2,18-29) végén szerepel. Itt ez az ún. "győztes-ige", vagyis a hitben kitartók jutalmának ígérete, amellyel minden levél zárul.

A kis kereskedőváros közösségét János dicséri szeretetéért, hűségéért, szolgálatkészségéért és kitartásáért (2,19): olyan közösségről van tehát szó, amely készséggel meghozza a Krisztus-követés mindennapos áldozatait. Velük szemben egy csoport ("Jezabel" prófétanő követői) pogány vallási gondolatokkal kacérkodik, és – a 24. versből úgy tűnik – azzal dicsekszik, hogy ismeri Isten mélységeit (a szent író szerint valójában a Sátán mélységeit ismerik). Vagyis a "szürke" keresztényekkel szemben ők a szellemi világ mélységeivel foglalkoznak. Nyilván valamilyen gnosztikus csoportról van szó.

A hűséges keresztényeket János arra biztatja, ne akarjanak többet ("nem rakok rátok más terhet", 24. vers), mint megőrizni eddigi kitaratásukat (25. v.), amelyért korábban dicsérte őket. Ha ebben állhatatosak maradnak, győznek, s övék lesz a 26-27-ben szereplő ígélet.

Ez az ígélet a Zsolt 2,8-9 idézete. Az Újszövetség ezt a királyzsoltárt mindenütt a Messiásra érti, aki Isten Fia (7. v.), s akit Isten úrrá tett minden nép fölött (8-11. v.). Az uralom ószövetségi képe (a lázadók engedelmisségre kényszerítése) itt természetesen Krisztus eszkatológikus uralmára vonatkozik: a végidőben mindenki előtt nyilvánvalóvá lesz akarata, uralma kiterjed az egész világra. Ebben Jézus oldalán része van a világ által üldözött, és a "Jezabel" követői által le-

kicsinyelt hűséges keresztényeknek is. Akik az Ő uralma alá helyezték életüket, azokon keresztül akarata megnyilvánul a világnak. Ez ma még nem nyilvánvaló, még csak a hitben reméljük, de amikor az Úr eljön, felragyog majd az egész világ előtt.

Az Újszövetség tehát, még ha a zsoltár kemény képeit is alkalmazza, nem kegyetlen uralomra gondol, hanem Jézus ellenállhatatlan, egyetemes akaratára, amely a követőinek tanúságtevő életében is megjelenik.

✎ Kérdés: Szent Pál többször említi, hogy nem (csak) ékeszólással, bölcsességgel, hanem erővel és Szentlélekkel (a Lélek és erő bizonyosságával) hirdette az örömhírt (1 Tessz 1,5; 1 Kor 2,1-5). Mit jelent ez pontosabban?

Válasz: Az apostolok, így Szent Pál – de Péter (ld. Csel 3,12) és János (ld. 1 Ján 1,1-3) is – szüntelen hangsúlyozzák, hogy csak közvetítők és eszközök a feltámadt Krisztus kezében. Ha a hit hirdetésében eredményeket érnek el, ha csodákat képesek tenni, annak oka nem személyes varázsuk, nem ügyes retorika, hanem egyedül a bennük élő Jézus. Ő a pünkösdi eseményben, illetve a Lélek-kereszttségben a maga Lelkével és erejével töltötte be őket, így a hit hirdetésében Ő szól belőlük, és Ő cselekszik általuk.

Ez a meggyőződés az Egyház talpköve. Amikor Pál a távolból írt kétségek közé került hívó közösségeknek (amilyen a tesszalonikai vagy a korintusi egyház volt), hangsúlyozza, hogy a hit mellett nem azért döntöttek, mert ő a csodás képességeivel "elszédítette" őket. Az erő, amely a megtérésre vezette őket, nem az övé, hanem Isten Lelkéé. Hagyatkozzanak rá nyugodtan a hívó döntésekre, mert azt valóban Isten hívó szava váltotta ki és nem emberi bölcsesség.

KÖZGYŰLÉS

Meghívó – A Bibliatársulat vezetősége nevében Társulatunk minden tagját szeretettel meghívom a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat 2001. évi I. rendes közgyűlésére, amelyet 2001. szept. 18-án du. fél 5 órától tartunk a budapesti Bibliaközpontban (Bp. VI. ker. Teréz krt. 28.I.6.).

- Napirend: 1. A Számvizsgáló Bizottság beszámolója
2. Beszámoló az 2000/2001-es munkaév tevékenységéről
3. A 2001/2002-es munkaévre vonatkozó tervek ismertetése

Tarjányi Béla ügyvezető elnök

Várható, hogy ez az első közgyűlés nem lesz határozatképes.

A második rendes közgyűlést szeptember 29-én délelőtt fél 11 órára hirdetjük meg (ez a második közgyűlés a résztvevők számától függetlenül határozatképes lesz):

Meghívó – A Bibliatársulat vezetősége nevében Társulatunk minden tagját szeretettel meghívom a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat 2001. évi **II. rendes közgyűlésére**, amelyet 2001. szept. 29-én szombaton de. fél 11 órától tartunk a budapesti Bibliaközpontban (Bp. VI. ker. Teréz krt. 28.I.6.).

- Napirend: 1. A Számvizsgáló Bizottság beszámolója
2. Beszámoló az 2000/2001-es munkaév tevékenységéről
3. A 2001/2002-es munkaévre vonatkozó tervek ismertetése

A közgyűlés előtt 10 órákor szentmise keretében adunk hálát Istennek, és kérjük továbbra is áldását munkánkra!

Szeretettel várjuk minden kedves Tagtársunkat!

Budapest, 2001. jún. 29.

Tarjányi Béla ügyvezető elnök

Tájékoztatjuk minden Tagtársunkat, Olvasónkat, Barátunkat és Ügyfelünket, hogy az előző évi közgyűlés határozata, valamint a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke által is jóváhagyott Szabályzatunk értelmében Társulatunk neve Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat-ra változott.

A változást a Fővárosi Bíróság 2001. május 24-én kelt határozatával nyilvántartásba vette.

Társulatunk életéből

A *budapesti Jeromos-esték* keretében áprilisban **Kocsi György** teológiai professzor bemutatta, hogy a Szentírás első és utolsó fejezetei inklúziót képeznek: a teremtéssel (Ter 1-11) párhuzamot alkot az újjáteremtés (Jel 21-22); emellett rövid tájékoztatást adott a Pentateuchus létrejöttére vonatkozó újabb elméletekről is. Májusban **Jobbágyi Gábor** jogász professzor világosan kimutatta, hogyan hatolt be fokozatosan a jogrendbe az abortusz elfogadása, részeként az emberi társadalom alapjait romboló liberális materializmusnak. A júniusi Jeromos-est keretében évvégi hálaadó szentmisét mutattunk be a Biblia-központban, ezt hosszas, baráti együttlét, beszélgetés követte.

Ősszel az első Jeromos-este *október 10-én* 18 órakor lesz a Biblia-központban (Bp.VI.,Teréz krt.28. I.em.6-7), amelyen **Gaál Endre** főigazgató, teológiai professzor tart előadást »Az újszövetségi eszkatológia néhány vonása« címmel.

Harmadik bibliaapostolképző szemináriumunk a Vajdaságban

Bibliatársulatunk 35. bibliaapostolképző szemináriuma máj. 25-29-ig volt a ferences atyák Horgos melletti Domus Pacis képzési házában. Ez a szántóföldek között álló, tanyából létrehozott épület-együttes külön élményt jelent a tágas, pipacsos mezőkkel, a ház körüli rózsakerttel és kis tavakkal, ligetekkel. Csupa szépség, csupa illat, csupa madárdal. A kertben lévő kicsi, kerek kápolnában tartott szentmisékbe a kitárt ajtón-ablakon át bekapcsolódtak az eresz alatt fészkelő fecskék, mindenféle mezei dalosmadár, és a békák sokhangú kórusa.

Ez volt a harmadik bibliaapostolképző a Vajdaságban. Mint az előző két alkalommal, most is Both István csókai esperes-plébános atya szervezte a szemináriumot. 32 jelentkező volt, közülük többen már nem először vettek részt ilyen képzésen, és már mint multiplikátorok, a Szentírás lelkes apostolai tevékenykednek. Ez az elkötelezettség meghatározta a képzés egész légkörét. Bár most kevesebb volt a fiatal, mint az előző alkalommal, semmivel sem voltak kevésbé fiatalosak. Meglett férfiak, falusi nénik fantasztikus rugalmassággal vettek részt a mozgásmeditációban vagy találtak ki mozgássort a reggeli zsoltárimához, hogy ne csak a lelkünk, de az egész testünk is részt vegyen Isten dicsőítésében.

A szeminárium résztvevői

Néhány részlet a résztvevők visszajelzéseiből:

– Számomra felejthetetlen élmény, öröm volt veletek együtt lenni. Örömmel és Szentlélekkel feltöltődve megyek innen haza, sok szép igével, tapasztalattal gazdagodtam, ami mindennél többet ér.

– Hála legyen neked, Istenem, hogy kegyelmed segítségével a Bibliatársulat tagjaival együtt tölthettem el ezt a három felejthetetlen napot!

– Köszönet mindannyiótoknak, hogy eljöttetek, itt voltatok velünk. Nekem valóban öröm volt ez a három nap. Imádkozunk továbbra is egymásért.

– Köszönöm, hogy ilyen vidám és szeretetteljes előadást tartottatok, és köszönjük a türelmeteket és ezt a nagy szeretetet.

– Isten újra felém nyújtotta a kezét, és elárasztott végtelen nagy kegyelmével. Hála és dicsőség az Úrnak!

– Isten csodálatos ajándéka, hogy veletek lehettem. Az ő tenyerén éreztem magam. Köszönöm.

– Fantasztikus érzés veletek lenni. – Világossá vált, hogy a Bibliát nem csak olvasni kell, hanem értelmezni, és ahányan vagyunk, mindenkinek személyesen adott tanácsot a személyiségváltoztatásra.

– A ház egy ékszerdoboz! A gondnok és a konyhások roppant kedvesek.

– Nagyon hálás vagyok az Úrnak, hogy ide vezetett. Igéiből elmélkedhetek, s kérem az Urat, hogy visszatérve a közösségbe hasznát vehessen, hirdessem szent szavait és aszerint is élhessek. Köszönöm az elmúlt pár nap ajándékait, amelyeket lelkemben hordok, és örömteljes szívvel adok még egyszer hálát a jó Istennek, s kérem, vezessen el ezen az úton, bármerre is járok.

– Az Isten áldjon meg Benneteket! Emberségetek, szeretetetek, az általatok adott tudás hitünkben erősít bennünket. Imádkozzatok értünk, hogy mindazt, amit Tőletek kaptunk, hiánytalanul adhassuk tovább!

A képzést Gelley Anna, Radnóti Mária, Tarjányi Béla, Thorday Attila és Vágvölgyi Éva vezette, valamint Keszeli Sándor, akit először üdvözölhettünk a munkatársak között (máris feleségével, Ilivel együtt jött közénk).

* * * * *

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kivesdje munkánkhoz, és imába foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

A **szentségimádások időpontja és az elmélkedések témája** jún. 29.: Mt 9,35-37; júl. 13.: Mt 10,39; júl. 27.: Mt 11,25-27; aug. 10.: Mt 11,28-30; aug. 24.: Mt 12,15-21; szept. 7.: Mt 12,33-37; szept. 21.: Mt 12,46-50.

Az a támogató együttműködés, amely megnyilvánul Társulatunk Tagjai és fűzetünk Olvasói részéről levelek, javaslatok, kritikák, kétkézi segítség, ima, tagdíj, adomány és még sok más formában, igen nagy örömmel tölt el, és ezúton is szeretném mindezt a magam és mindannyiunk nevében ismételten szívből megköszönni!

Tarjányi Béla

Továbbra is kérjük kedves Olvasóinkat, Tagtársainkat, valamint a bibliaapostolképző szemináriumok résztvevőit, írják le és küldjék el szerkesztőségünknek

Szentírással kapcsolatos élményeiket, tapasztalataikat, amelyeket egyéni vagy közösségi szentírásolvasás ill. bibliaórán való részvétel (bibliaóra-vezetés) során szereztek!

Érdeklődve várják beszámolóikat a szerkesztők: Thorday Attila, Tarjányi Béla, Vágvölgyi Éva és Székely István

SZERETETTEL AJÁNLJUK KIADVÁNYAINKAT:

Ó- és ÚJSZÖVETSÉGI SZENTÍRÁS (Káldi-Neovulgáta). Ára 1400 Ft

ÚJSZÖVETSÉG és ZSOLTÁROK (Káldi-Neovulgáta). Ára: 980 Ft.

*Plébániák, hitoktatók, egyházi közösségek a Bibliaközpontban
kezdvezményesen hozzájuthatnak:*

Szentírás: a helyszínen készpénzért 990 Ft, postai szállítással 1050 Ft.

Újszövetség és Zsoltárok: készpénzért 790 Ft, postán 830 Ft.

A STUTTGARTI KISKOMMENTÁR

eddig megjelent kötetei:

J. Kremer, 2. KORINTUSI LEVÉL, SKK 8. Ára: 520 Ft

W. Radl, GALATA LEVÉL, SKK 9. Ára: 440 Ft

B. Mayer, FILIPPI és FILEMON LEVÉL, SKK 11. Ára: 420 Ft

O. Knoch, 1. és 2. TESSZALONIKI LEVÉL, SKK 12. Ára: 380 Ft

*P.-A. Seethaler, 1. és 2. PÉTER LEVÉL, JÚDÁS LEVÉL, SKK 16.
Ára: 580.- Ft*

BIBLIKUS ÍRÁSOK sorozatunk:

SZENTÍRÁSMAGYARÁZAT AZ EGYHÁZBAN, BIR 1. Ára: 480 Ft

Mócsy Imre S.J., MI A BIBLIA? BIR 2. Ára: 420 Ft

*Tarjányi Béla, BIBLIKUS TEOLÓGIA – Tanulmányok, BIR 3.
Ára: 560 Ft*

*Gyürki László, A BIBLIA FÖLDJE – MAGYAR SZENTÍRÁS-
FORDÍTÁSOK, BIR 4. Ára: 420 Ft*

Mócsy Imre, AZ EVANGÉLIUMOK HITELESSÉGE, BIR 5. Ára: 640 Ft

E g y e b: **BIBLIATUDOMÁNY CD** (Káldi-Neovulgáta Biblia,
konkordancia, 35 biblikus könyv, 600 kép). Ára: 8000 Ft

Vágvölgyi Éva, CSENDES PERCEK. Ára: 580,- Ft.

*Vágvölgyi Éva, AZ ARANYVIRÁG – Mesék kicsiknek és nagyoknak (3.
kiadás). Ára: 540,- Ft.*

A. Hecht, KÖZÖS UTUNK A BIBLIÁHOZ, 2., bőv. kiadás. Ára: 480,- Ft.

Isten Szava

Éves hozzájárulás 600 Ft (+ postaköltség)

Gyengeség

*Régen kemény voltam és erős,
És elég önmagamnak.
Most érzem, gyenge vagyok,
Szánalmasan gyenge,
Nélküled semmi, de semmi lennék.
Nem baj a gyengeség,
Ha a Te erőd mutatkozik meg benne,
Áldott legyen!*

Havva

örökre megmarad
